

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Strategie rozvoje a systém financování vzdělávací soustavy

Strategy of Development and Financing System of Education System

Student: Bc. Hana Kleiblová

Vedoucí diplomové práce: Ing. Anna Juřicová

Ostrava 2014

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Hana Kleiblová**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202T055 Veřejná ekonomika a správa
Specializace: 02 Veřejná ekonomika a správa
Téma: Strategie rozvoje a systém financování vzdělávací soustavy
Strategy of Development and Financing System of Education System

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Struktura vzdělávací soustavy
  3. Vývoj vzdělávací soustavy a zřizovatelé škol podle typů škol
  4. Analýza strategií rozvoje a systému financování jednotlivých typů škol
  5. Zhodnocení strategie rozvoje a systému financování škol
  6. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- PEKOVÁ, J., J. PILNÝ a M. JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.
- PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011. 587 s. ISBN 978-80-7357-614-1.
- KOUCKÝ, J., A. BARTUŠEK a M. ZELENKA. *Účast na vzdělávání, financování škol a uplatnění absolventů*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2008. 83 s. ISBN 978-80-7290-370-2.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Anna Juřicová**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 25.04.2014

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne .....25.4.2014.....

.....
Bc. Hana Kleiblová

Poděkování

Děkuji vedoucí diplomové práce Ing. Anně Juřicové za odborné vedení a metodickou pomoc při zpracování diplomové práce.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Struktura vzdělávací soustavy	3
2.1	Charakteristika vzdělávací soustavy	3
2.2	Stupně a typy vzdělávání	6
2.2.1	Předškolní vzdělávání	8
2.2.2	Povinná školní docházka	8
2.2.3	Základní vzdělávání	10
2.2.4	Střední vzdělávání	11
2.2.5	Vzdělávání v konzervatoři	14
2.2.6	Vyšší odborné vzdělávání	15
2.2.7	Základní umělecké, jazykové a zájmové vzdělávání	16
2.2.8	Vysokoškolské vzdělávání	17
3	Vývoj vzdělávací soustavy a zřizovatelé škol podle typů škol.....	19
3.1	Vývoj školství a vzdělávání od historie po současnost.....	20
3.1.1	Školství a vzdělávání do roku 1918	20
3.1.2	Školství a vzdělávání od roku 1918 do roku 1945	22
3.1.3	Školství a vzdělávání od roku 1945 do roku 1989	23
3.1.4	Školství a vzdělávání od roku 1990 do současnosti	24
3.2	Zřizovatelé škol a školských zařízení	26
3.2.1	Stát.....	29
3.2.2	Kraje a obce.....	30
3.2.3	Registrované církve a náboženské společnosti a ostatní fyzické a právnické osoby	31
3.3	Právní formy právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení	32
3.3.1	Školská právnická osoba	32
3.3.2	Organizační složka státu.....	34
3.3.3	Příspěvková organizace státu	34
3.3.4	Příspěvková organizace územních samosprávných celků.....	35
4	Analýza strategií rozvoje a systému financování jednotlivých typů škol.....	36
4.1	Systém financování škol a školských zařízení.....	36
4.1.1	Financování regionálního školství	37
4.2	Strategie rozvoje vzdělávání	44
4.2.1	Hlavní reformní kroky.....	46
4.2.2	Další opatření	49
5	Zhodnocení strategie rozvoje a systému financování škol.....	50
6	Závěr.....	63

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Seznam tabulek

Seznam grafů

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

1 Úvod

Vzdělávání je jedním z důležitých odvětví veřejného sektoru. V České republice je stejně jako v jiných státech koncepce školství a vzdělávání součástí vzdělávací politiky státu.

Vzdělávání je založeno na zásadě rovného přístupu každého státního občana České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie ke vzdělávání, a to bez jakékoli diskriminace z důvodu rasy, pohlaví, barvy pleti, jazyka, národnosti, víry a náboženství, etnického nebo sociálního původu, majetku, rodu a zdravotního stavu nebo jiného postavení občana.

Základními právními předpisy pro oblast vzdělávání v České republice jsou zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

V České republice je převážná část školství financována z veřejných rozpočtů. Z hlediska financování rozlišujeme školství přímo řízené a financované z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, a regionální školství.

Cílem diplomové práce je charakterizovat vzdělávací soustavu v České republice, její strukturu a vývoj a analyzovat strategii rozvoje a systém financování regionálního školství. Hypotéza 1 – počet škol v regionálním školství se snižuje, hypotéza 2 – od roku 2013 byl zaveden nový systém financování regionálního školství.

Diplomová práce se člení do šesti kapitol. Po úvodní kapitole následuje druhá kapitola, která má název Struktura vzdělávací soustavy a je zaměřena na zařazení vzdělávací soustavy z pohledu veřejného sektoru a na charakteristiku jednotlivých stupňů vzdělávací soustavy. Obsahem třetí kapitoly s názvem Vývoj vzdělávací soustavy a zřizovatelé škol podle typů škol je uvedení základních skutečností týkajících se historického a současného vývoje vzdělávací soustavy a charakteristika zřizovatelů škol v regionálním školství. Obsahem čtvrté kapitoly je, jak již vyplývá z názvu této kapitoly, analýza strategie rozvoje vzdělávací soustavy České republiky a analýza systému financování jednotlivých typů škol, s bližším zaměřením na regionální školství. Pátá kapitola je zaměřena na celkové zhodnocení analyzované strategie a systému financování regionálního školství. Poslední závěrečná kapitola obsahuje shrnutí zjištěných informací a údajů a jejich závěrečné zhodnocení.

Při zpracování diplomové práce byly použity různé **metodické postupy**, konkrétně *metoda analýzy*, *syntézy*, *komparace*, *metoda statistického zpracování dat*, *metoda časových řad*. Ve druhé a třetí kapitole, ve kterých charakterizujeme jednotlivé stupně vzdělávání, vývoj vzdělávací soustavy a zřizovatelé jednotlivých typů škol, byla použita především *metoda analýzy*, jejíž podstatou je rozbor vlastností, faktů a vztahů postupující od celku k částem. Ve čtvrté a páté kapitole, které jsou zaměřeny na analýzu strategie rozvoje a systém financování škol a na celkové zhodnocení, byla použita opět *metoda analýzy* a dále *metoda syntézy*, pomocí níž je možno odhalovat vnitřní fungování a vývoj jevu, *metoda komparace*, jejíž podstatou je porovnávání a srovnávání, *metoda statistického zpracování dat* a *metoda časových řad*.

Při zpracování diplomové práce byly využity poznatky z knižních publikací, elektronických zdrojů a právní legislativa platná ke dni 31. 1. 2014.

2 Struktura vzdělávací soustavy

V průběhu posledních desetiletí došlo k výrazným změnám vzdělávacích politik vyspělých zemí a také podob jejich vzdělávacích soustav. Od tradičního pojetí soustavy stupňů a druhů škol, kterému se museli přizpůsobovat žáci a studenti, se postupně přešlo k vytváření rozmanité sítě vzdělávacích cest a příležitostí, které se pružně proměňují podle potřeb vzdělávaných. Neustálé rozšiřování přístupu ke vzdělávání změnilo nejen celkové pojetí a zaměření vzdělávací soustavy, ale i strukturu školské soustavy na strukturu jednotlivých na sebe navazujících stupňů a druhů nebo typů škol, odpovídající většinou určitému věkovému období.¹

V dalších částech této kapitoly se zaměříme na uvedení základních informací o vzdělávací soustavě a na popis jednotlivých stupňů vzdělávací soustavy.

2.1 Charakteristika vzdělávací soustavy

Vzdělávání je jedno z důležitých odvětví veřejného sektoru, který je významnou částí národního hospodářství. Veřejný sektor zabezpečuje veřejné statky pro obyvatelstvo na neziskovém principu, proto je financován z finančních prostředků soustředěných v rozpočtové soustavě, především v soustavě veřejných rozpočtů.

Veřejný sektor je řízen veřejnou správou, kterou tvoří státní správa a územní samospráva, podléhá veřejné kontrole ze strany příslušných kontrolních orgánů a občanské kontrole ze strany občanů.

Obvykle se veřejný sektor člení podle resortů. Kritériem členění jsou v tomto případě specifika činnosti dané části veřejného sektoru. Do veřejného sektoru patří resorty justice, armáda, policie, věda a výzkum, školství, kultura a památková péče, tělesná kultura a sport, sociální služby, zdravotnictví, veřejná hromadná doprava, spoje, informační systémy a masmédia, sociální bydlení, vodní hospodářství – regulace vodních toků, oblasti ochrany životního prostředí a v některých zemích také energetické hospodářství. Další možné členění veřejného sektoru je podle orgánů a institucí, které zabezpečují činnosti veřejného sektoru, organizují činnost i samotnou veřejnou správu.

Odvětví školství produkuje převážně veřejné statky, které rozhodujícím způsobem přispívají ke kultivaci lidského potenciálu. Obecně jsou veřejné statky takové statky a služby, které

---

¹ KOUCKÝ, J., A. BARTUŠEK a M. ZELENKA. *Účast na vzdělávání, financování škol a uplatnění absolventů*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2008. 83 s. ISBN 978-80-7290-370-2.

neprochází trhem a dochází u nich k tzv. tržnímu selhání. Jedná se o tzv. netržní statky nebo polotržní statky, které jsou spotřebovávány kolektivně a více nebo méně jsou užitečné celé společnosti. V současném vzdělávání a školství se setkáváme v podstatě se všemi základními druhy statků, a to s čistými veřejnými statky, smíšenými statky a statky privátními.

Čisté veřejné statky – statky kolektivní spotřeby, jejichž spotřeba je automatická. Charakteristická je pro ně nedělitelnost spotřeby, která vede k nevylučitelnosti ze spotřeby. Není možné kvantifikovat podíl jednotlivce na spotřebě, tuto spotřebu nelze ocenit cenou ani tzv. uživatelským poplatkem. Spotřeba statku jedním uživatelem neubírá možnost spotřebovat tento statek jiným uživatelem. Kvalita veřejného statku je nedělitelná, ale hrozí nebezpečí snížení kvality pro všechny při nadměrné spotřebě.

Smíšené veřejné statky – statky kolektivní spotřeby, ale jejich kvantita je na rozdíl od čistých veřejných statků dělitelná, je tedy možné poměrně přesně určit podíl jednotlivce na jejich spotřebě. Tuto spotřebu lze tedy ocenit a lze stanovit uživatelský poplatek jako modifikovanou cenu za jednotku spotřeby veřejného statku. Kvalita u těchto statků není dělitelná mezi jednotlivce. V případě vzdělání je kvalita poskytovaného vzdělání nedělitelná, ale čím bude počet žáků ve třídě větší, tím více se bude kvalita vzdělání všem snižovat. Spotřeba smíšených veřejných statků je buď fakultativní, kdy jednotlivec sám rozhoduje, zda bude daný statek využívat či nikoliv, nebo je přikázaná státem, respektive zákonem. V tomto případě se jedná o tzv. preferované veřejné statky, což je např. základní vzdělání, kdy je zákonem určená délka povinné školní docházky, kterou musí žák absolvovat. V řadě případů se na financování produkce smíšených veřejných statků musí podílet kromě uživatelských poplatků i ostatní finanční prostředky veřejných rozpočtů. Největší podíl veřejných finančních prostředků připadá na preferované smíšené veřejné statky např. právě na povinné základní vzdělání. Preferované veřejné statky se financují především z daňového výnosu.²

Základními právními předpisy pro oblast vzdělávání v ČR jsou zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Koncepce školství je součástí vzdělávací politiky každého státu. Úroveň jednotlivých typů škol má následný vliv na hospodářský, kulturní a sociální rozvoj dané země. Vzdělání působí v podstatě jako pozitivní externalita, ze které má prospěch každý subjekt. V každém státě jsou

---

² PEKOVÁ, J., J. PILNÝ a M. JETMAR. *Veřejný sektor – řízení a financování*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 488 s. ISBN 978-80-7357-936-4.

vzdělání lidé předpokladem např. pro další hospodářský rozvoj, pro snadnější zvládnutí nových a náročnějších technologií, pro zajištění produkce kvalitních statků všeho druhu.

Za stav, koncepci a rozvoj vzdělávací soustavy v ČR odpovídá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (dále jen MŠMT), které řídí výkon státní správy ve školství v rozsahu stanoveném školským zákonem.

Vzdělávání je založeno především na zásadě rovného přístupu každého státního občana ČR nebo jiného členského státu Evropské unie ke vzdělávání, a to bez jakékoli diskriminace z důvodu rasy, pohlaví, barvy pleti, jazyka, národnosti, víry a náboženství, etnického nebo sociálního původu, majetku, rodu a zdravotního stavu nebo jiného postavení občana. Dalšími zásadami vzdělávání jsou zohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce; bezplatné základní a střední vzdělávání státních občanů ČR nebo jiného členského státu Evropské unie ve školách, které zřizuje obec nebo svazek obcí, kraj, stát; svobodné šíření poznatků, které vyplývají z výsledků soudobého stavu poznání světa a jsou v souladu s obecnými cíli vzdělávání; zdokonalování procesu vzdělávání na základě výsledků dosažených ve vědě, výzkumu a vývoji; hodnocení výsledků vzdělávání s ohledem na dosahování cílů vzdělávání stanovených zákonem a vzdělávacími programy; vzájemná úcta, názorová snášenlivost, respekt, důstojnost a solidarita všech účastníků vzdělávání a možnost každého vzdělávat se po dobu celého života při vědomí spoluodpovědnosti za své vzdělávání. Vzdělávání poskytované podle školského zákona je veřejnou službou.

K obecným cílům vzdělávání patří především získání všeobecného vzdělání nebo všeobecného a odborného vzdělání; pochopení a uplatňování zásad demokracie a právního státu a základních lidských práv a svobod; pochopení a uplatňování principu rovnosti žen a mužů ve společnosti; rozvoj osobnosti člověka, který bude vybaven sociálními a poznávacími způsobilostmi, duchovními a mravními hodnotami pro osobní a občanský život, výkon povolání nebo pracovní činnosti, získávání informací a učení se v průběhu celého života; poznání světových a evropských kulturních hodnot a tradic, pochopení a osvojení zásad a pravidel, které vycházejí z evropské integrace jako základu pro soužití v národním a mezinárodním měřítku; utváření vědomí národní a státní příslušnosti a respektu k národnostní, etnické, jazykové, kulturní a náboženské identitě každého; získání a uplatňování znalostí o životním prostředí a jeho ochraně vycházející ze zásad trvale

udržitelného rozvoje a o bezpečnosti a ochraně zdraví.³

V ČR existují tyto formy vzdělávání:

- *denní forma* – výuka je organizovaná pravidelně každý den v pětidenním vyučovacím týdnu v průběhu školního roku,
- *večerní forma* – výuka je organizovaná pravidelně několikrát v týdnu v rozsahu 10 až 18 hodin týdně v průběhu školního roku, a to zpravidla v odpoledních a večerních hodinách,
- *dálková forma* – jedná se o samostatné studium spojené s konzultacemi v rozsahu 200 až 220 konzultačních hodin ve školním roce,
- *distanční forma* – jedná se o samostatné studium uskutečňované převážně nebo zcela prostřednictvím informačních technologií, popřípadě spojené s individuálními konzultacemi,
- *kombinovaná forma* – jedná se o střídání denní a jiné formy vzdělávání stanovené školským zákonem.⁴

Základní vzdělávání se dle školského zákona uskutečňuje v denní formě vzdělávání; střední a vyšší odborné vzdělávání se uskutečňuje v denní, večerní, dálkové, distanční a kombinované formě vzdělávání. Vzdělávání dosažené ve všech formách vzdělávání je rovnocenné.

2.2 Stupně a typy vzdělávání

Vzdělávací soustavu v ČR tvoří:

- *školy* – mateřská škola, základní škola, střední škola (gymnázium, střední odborná škola a střední odborné učiliště), konzervatoř, vyšší odborná škola, základní umělecká škola a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky,
- *školská zařízení* – poskytují služby a vzdělávání, které doplňují nebo podporují vzdělávání ve školách nebo s ním přímo souvisejí, nebo zajišťují ústavní a ochrannou výchovu anebo preventivně výchovnou péči.⁵

Školskými zařízeními jsou podle školského zákona:

- *zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků* – zajišťují další vzdělávání pedagogických pracovníků škol a školských zařízení, poskytují školám a školským

³ § 2 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁴ § 25 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁵ § 7 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

zařízením poradenství v otázkách metodiky a řízení škol a školských zařízení, zprostředkovávají informace o nových směrech a postupech ve vzdělávání a zajišťují koordinaci podpůrných činností pro školy a školská zařízení, rozvojových programů a dalších akcí,

- *školská poradenská zařízení* – zajišťují pro děti, žáky a studenty a jejich zákonné zástupce, pro školy a školská zařízení diagnostickou, informační, metodickou a poradenskou činnost, poskytují odborné speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické služby, preventivně výchovnou péči a napomáhají při volbě vhodného vzdělávání dětí, žáků nebo studentů a přípravě na budoucí povolání,
- *školská výchovná a ubytovací zařízení* – zajišťují dětem, žákům a studentům podle účelu, k němuž byla zřízena vzdělávání, sportovní a zájmové činnosti v době mimo vyučování, zotavovací pobyty dětí a žáků ve zdravotně příznivém prostředí bez přerušení vzdělávání, celodenní výchovu, ubytování a stravování,
- *školská zařízení pro zájmové vzdělávání* – zajišťují podle účelu, k němuž byla zřízena, výchovné, vzdělávací, zájmové, popřípadě tematické rekreační akce, zajišťují osvětovou činnost pro žáky, studenty a pedagogické pracovníky, popřípadě i další osoby,
- *zařízení školního stravování* – v těchto zařízeních se uskutečňuje školní stravování dětí, žáků a studentů v době jejich pobytu ve škole, ve školském zařízení a ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy a pro preventivně výchovnou péči, dále školní stravování v době školních prázdnin, stravování zaměstnanců škol a školských zařízení a stravovací služby i pro další osoby, a to za úplatu,
- *školská účelová zařízení* – napomáhají školám a školským zařízením při jejich činnosti, a to podle účelu, k němuž byla zřízena, dále zajišťují materiálně technické služby, informační, poradenské nebo ekonomicko-administrativní služby, poskytují studijně pracovní, odborné, knihovnické a informační služby pro žáky, studenty, popřípadě zaměstnance, zajišťují praktické vyučování a výchovu mimo vyučování, vytvářejí podmínky pro praktické vyučování žáků a jejich zájmovou činnost,
- *školská zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy,*
- *školská zařízení pro preventivně výchovnou péči.*⁶

Členění posledních dvou zmiňovaných typů školských zařízení stanoví zákon

---

⁶ § 115 - § 121 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o ústavní a ochranné výchově).

Jednotlivé stupně vzdělávání, které tvoří vzdělávací soustavu v ČR, jsou předškolní vzdělávání, základní vzdělávání, střední vzdělávání, vzdělávání v konzervatořích a vyšších odborných školách a vysokoškolské vzdělávání.

Dalšími typy vzdělávání jsou základní umělecké, jazykové a zájmové vzdělávání.

V následujících podkapitolách si charakterizujeme jednotlivé stupně vzdělávací soustavy v ČR, resp. jednotlivé typy vzdělávání.

2.2.1 Předškolní vzdělávání

Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání a napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání. Podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání také poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem, které mají speciální vzdělávací potřeby. Organizuje se pro děti zpravidla ve věku od tří do šesti let.

K předškolnímu vzdělávání se přednostně přijímají děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky.⁷

Prováděcím právním předpisem stanoví MŠMT podrobnosti o podmínkách provozu mateřské školy, organizaci předškolního vzdělávání, zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, jejich stravování a další speciální péči o děti.

2.2.2 Povinná školní docházka

Po dobu devíti školních roků je povinná školní docházka, nejvýše však do konce školního roku, ve kterém žák dosáhne sedmnáctého roku věku.

Povinná školní docházka se vztahuje:

- na státní občany ČR a na občany jiného členského státu Evropské unie, kteří pobývají na území ČR déle než 90 dnů,

---

⁷ § 33 a § 34 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

- na jiné cizince, kteří jsou oprávněni pobývat na území ČR trvale nebo přechodně po dobu delší než 90 dnů,
- na účastníky řízení o udělení mezinárodní ochrany.

Pokud není dítěti povolen odklad, začíná povinná školní docházka počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku. Pokud dítě dosáhne šestého roku věku v době od září do konce června příslušného školního roku, může být přijato k plnění povinné školní docházky již v tomto školním roce, a to v případě, že je přiměřeně tělesně i duševně vyspělé a pokud o to požádá jeho zákonný zástupce. Další podmínkou přijetí dítěte k plnění povinné školní docházky v tomto případě je také doporučující vyjádření školského poradenského zařízení pro dítě narozené v období od září do konce prosince a doporučující vyjádření školského poradenského zařízení a odborného lékaře pro dítě narozené od ledna do konce června.

Zákonem je také stanovena povinnost zákonného zástupce přihlásit dítě k zápisu k povinné školní docházce, a to v době od 15. ledna do 15. února kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku.

Povinnou školní docházku plní žák v základní škole zřízené obcí nebo svazkem obcí se sídlem ve školském obvodu, ve kterém má žák místo trvalého pobytu, pokud zákonný zástupce nezvolí pro žáka jinou školu.

Žák, který je umístěný ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy nebo ve školském zařízení pro preventivně výchovnou péči, povinnou školní docházku plní v základní škole zřízené při tomto školském zařízení nebo v základní škole zřízené obcí nebo svazkem obcí se sídlem ve školském obvodu, ve kterém má sídlo příslušné školské zařízení, popřípadě v jiné škole zřizované obcí nebo svazkem obcí, krajem, státem.

V případech, kdy dítě není po dovršení šestého roku věku tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé a pokud o to požádá zákonný zástupce dítěte písemně do 31. května kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku, odloží ředitel školy začátek povinné školní docházky o jeden školní rok. Žádost musí být doložena doporučujícím posouzením příslušného školského poradenského zařízení a odborného lékaře nebo klinického psychologa.

Začátek povinné školní docházky lze odložit nejdéle do zahájení školního roku, ve kterém dítě dovrší osmý rok věku.⁸

---

⁸ § 36 a § 37 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Povinnou školní docházku může žák plnit také ve škole zřízené při diplomatické misi nebo konzulárním úřadu ČR; ve škole mimo území ČR; v evropské škole, která působí na základě Úmluvy o statutu Evropských škol nebo v zahraniční škole, která na území ČR uskutečňuje vzdělávání podle zahraničního vzdělávacího programu, je zřízená na území ČR cizím státem, právnickou osobou se sídlem mimo území ČR nebo cizím státním občanem, která není zapsána v rejstříku škol a školských zařízení a z důvodu uplatnění obsahu zahraničního vzdělávacího programu ani o zápis do rejstříku škol a školských zařízení nežádá, v níž MŠMT povolilo plnění povinné školní docházky v příslušném školním roce.⁹

Povinnou školní docházku lze plnit také jiným způsobem, kterým se rozumí:

- individuální vzdělávání, které se uskutečňuje bez pravidelné účasti ve vyučování ve škole,
- vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením.

Povinnou školní docházku žák splní uplynutím období školního vyučování ve školním roce, ve kterém dokončí poslední rok povinné školní docházky.

2.2.3 Základní vzdělávání

Dle školského zákona vede základní vzdělávání k tomu, aby si žáci osvojili potřebné strategie učení a na jejich základě byli motivováni k celoživotnímu učení. Dále aby se učili tvořivě myslet a řešit přiměřené problémy, účinně komunikovat a spolupracovat, chránit své fyzické i duševní zdraví, vytvořené hodnoty a životní prostředí, aby se učili být ohleduplní a tolerantní k jiným lidem, k odlišným kulturním a duchovním hodnotám, poznávat své schopnosti a reálné možnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o své další životní dráze a svém profesním uplatnění.

Žák získá stupeň základního vzdělání úspěšným ukončením vzdělávacího programu základního vzdělávání v základní škole, na nižším stupni šestiletého nebo osmiletého gymnázia nebo v odpovídající části osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře. Rovněž žák získá stupeň základního vzdělání po splnění povinné školní docházky úspěšným ukončením kursu pro získání základního vzdělání uskutečňovaného v základní nebo střední škole. Ukončením vzdělávacího programu základního vzdělávání v základní škole speciální žák získá základy vzdělání.

Základní vzdělávání v základní škole má devět ročníků. Člení se na první stupeň, který je

---

⁹ § 38 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

tvořen prvním až pátým ročníkem a druhý stupeň, který je tvořen šestým až devátým ročníkem. Pokud nejsou podmínky pro zřízení všech devíti ročníků, lze zřídit základní školu, která nemá všechny ročníky.

V případě základního vzdělávání pro žáky se zdravotním postižením, kteří se vzdělávají ve třídách nebo školách s upraveným vzdělávacím programem, může toto trvat s předchozím souhlasem MŠMT deset ročníků. První stupeň je potom tvořen prvním až šestým ročníkem a druhý stupeň sedmým až desátým ročníkem.

V základní škole speciální se mohou vzdělávat žáci se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, se souběžným postižením více vadami a s autismem. K tomuto vzdělávání je nutný souhlas zákonného zástupce a písemné doporučení školského poradenského zařízení.

Vzdělávání v základní škole speciální se člení na první stupeň a druhý stupeň a má deset ročníků. První stupeň je tvořen prvním až šestým ročníkem, druhý stupeň je tvořen sedmým až desátým ročníkem.¹⁰

Dokladem o dosažení základního vzdělání je:

- vysvědčení o úspěšném ukončení devátého, popřípadě desátého ročníku základního vzdělávání,
- vysvědčení o úspěšném ukončení druhého ročníku šestiletého gymnázia nebo čtvrtého ročníku osmiletého gymnázia nebo osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře, nebo
- vysvědčení vydané po úspěšném ukončení kursu pro získání základního vzdělání.

Tato vysvědčení jsou opatřena doložkou o získání stupně základního vzdělání.

2.2.4 Střední vzdělávání

Střední vzdělávání rozvíjí schopnosti, dovednosti, vědomosti, postoje a hodnoty, které jsou získané v základním vzdělávání a jsou důležité pro osobní rozvoj jedince. Dále střední vzdělávání poskytuje žákům obsahově širší všeobecné vzdělání nebo odborné vzdělání spojené se všeobecným vzděláním a upevňuje jejich hodnotovou orientaci. Střední vzdělávání také vytváří předpoklady pro plnoprávný osobní a občanský život, samostatné získávání informací a celoživotní učení, pokračování v navazujícím vzdělávání a přípravu pro výkon povolání nebo pracovní činnosti.

---

¹⁰ § 44, § 46 a § 48 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Stupně středního vzdělání dosažené úspěšným ukončením příslušného vzdělávacího programu jsou:

- *střední vzdělání* – žák získá úspěšným ukončením vzdělávacího programu v délce jednoho roku nebo dvou let denní formy vzdělávání,
- *střední vzdělání s výučním listem* – žák získá úspěšným ukončením vzdělávacího programu v délce dvou nebo tří let denní formy vzdělávání nebo vzdělávacího programu zkráceného studia pro získání středního vzdělání s výučním listem,
- *střední vzdělání s maturitní zkouškou* – žák získá úspěšným ukončením vzdělávacích programů šestiletého nebo osmiletého gymnázia, vzdělávacího programu v délce čtyř let denní formy vzdělávání, vzdělávacího programu nástavbového studia v délce dvou let denní formy vzdělávání nebo vzdělávacího programu zkráceného studia pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou.

Nařízením vláda stanoví obory vzdělání, ve kterých lze dosáhnout středního vzdělání, středního vzdělání s výučním listem, jakož i středního vzdělání s výučním listem a středního vzdělání s maturitní zkouškou a středního vzdělání s maturitní zkouškou, jejich návaznost na učební a studijní obory podle právních předpisů a počet žáků ve skupině na jednoho učitele odborného výcviku.¹¹

Ke vzdělávání ve střední škole lze přijmout uchazeče, kteří splnili povinnou školní docházku nebo úspěšně ukončili základní vzdělávání před splněním povinné školní docházky, pokud školský zákon nestanoví jinak. Tito uchazeči musí také při přijímacím řízení splnit podmínky pro přijetí, a to prokázáním vhodných schopností, vědomostí, zájmů a zdravotní způsobilosti.

V šestiletém a osmiletém gymnáziu se vzdělávání člení na nižší stupeň, který je tvořen prvními dvěma ročníky šestiletého gymnázia nebo prvními čtyřmi ročníky osmiletého gymnázia a vyšší stupeň, který je tvořen posledními čtyřmi ročníky šestiletého a osmiletého gymnázia.

Ve střední škole se vzdělávání člení na teoretické a praktické vyučování a výchovu mimo vyučování. Praktické vyučování se dále člení na odborný výcvik, cvičení, učební praxi a odbornou nebo uměleckou praxi a sportovní přípravu, a to podle jednotlivých oborů vzdělání. Odborná nebo umělecká praxe a sportovní příprava může být uskutečňována i v období školních prázdnin po dobu stanovenou rámcovým vzdělávacím programem.

---

¹¹ § 57 a § 58 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Způsoby ukončování středního vzdělávání:

- ve vzdělávacích programech v oborech vzdělání, které vedou k dosažení středního vzdělání, se ukončuje závěrečnou zkouškou.

Dokladem o dosažení středního vzdělání je vysvědčení o závěrečné zkoušce.

- ve vzdělávacích programech v oborech vzdělání, které vedou k dosažení středního vzdělání s výučním listem, se ukončuje závěrečnou zkouškou.

Dokladem o dosažení středního vzdělání s výučním listem je vysvědčení o závěrečné zkoušce a výuční list.

- ve vzdělávacích programech v oborech vzdělání, které vedou k dosažení středního vzdělání s maturitní zkouškou, se ukončuje maturitní zkouškou.

Dokladem o dosažení středního vzdělání s maturitní zkouškou je vysvědčení o maturitní zkoušce.

Vysvědčení o závěrečné zkoušce a vysvědčení o maturitní zkoušce jsou opatřena doložkou o získání příslušného stupně vzdělání.¹²

Pro uchazeče, kteří získali střední vzdělání s výučním listem v délce tří let denní formy vzdělávání, mohou střední školy organizovat nástavbové studium. Vzdělávání v nástavbovém studiu se uskutečňuje podle rámcového vzdělávacího programu pro příslušný obor vzdělání a trvá dva roky v denní formě vzdělávání. Nástavbové studium se ukončuje maturitní zkouškou a dokladem je vysvědčení o maturitní zkoušce. Žák, který úspěšně ukončí nástavbové studium, získá střední vzdělání s maturitní zkouškou. Podrobnější podmínky organizace vzdělávání v nástavbovém studiu stanoví MŠMT prováděcím právním předpisem.

Střední školy, které poskytují střední vzdělání s výučním listem v daném oboru vzdělání, mohou v tomto oboru vzdělání uskutečňovat také zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem pro uchazeče, kteří získali střední vzdělání s maturitní zkouškou, nebo pro uchazeče, kteří získali střední vzdělání s výučním listem v jiném oboru vzdělání. Zkrácené studium trvá jeden až dva roky v denní formě vzdělávání.

Střední školy, které poskytují střední vzdělání s maturitní zkouškou v daném oboru vzdělání, mohou v tomto oboru vzdělání uskutečňovat také zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou. Zkrácené studium trvá jeden až dva roky v denní formě

---

¹² § 72 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

vzdělávání.¹³

2.2.5 Vzdelávání v konzervatoři

Dle školského zákona rozvíjí vzdělávání v konzervatoři znalosti, dovednosti a další schopnosti žáka získané v základním a v základním uměleckém vzdělávání. Poskytuje všeobecné vzdělání a připravuje žáky pro výkon náročných uměleckých nebo uměleckých a umělecko-pedagogických činností v oborech hudba, tanec, zpěv a hudebně dramatické umění. Dále také vzdělávání v konzervatoři vytváří předpoklady pro plnoprávný osobní a občanský život, pokračování ve vzdělávání a pro výkon pracovní činnosti.

Stupně vzdělání v konzervatoři dosažené úspěšným ukončením vzdělávacího programu v konzervatoři:

- *střední vzdělání s maturitní zkouškou* – žák získá úspěšným ukončením odpovídající části vzdělávacího programu v konzervatoři nejdříve po čtyřech letech v denní formě vzdělávání v šestiletém vzdělávacím programu nebo po osmi letech v denní formě vzdělávání v osmiletém vzdělávacím programu,
- *vyšší odborné vzdělání v konzervatoři* – žák získá úspěšným ukončením šestiletého nebo osmiletého vzdělávacího programu.

Ke vzdělávání do prvního ročníku šestiletého vzdělávacího programu konzervatoře se přijímají uchazeči, kteří splnili povinnou školní docházku nebo úspěšně ukončili základní vzdělávání před splněním povinné školní docházky. Ke vzdělávání do prvního ročníku osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře se přijímají uchazeči, kteří úspěšně ukončili pátý ročník základní školy, a kteří při přijímacím řízení splnili podmínky pro přijetí prokázáním vhodných vědomostí, schopností, zájmů a zdravotní způsobilosti.

Přijímací řízení ke vzdělávání v konzervatoři se koná formou talentové zkoušky.

Vzdělávání v konzervatoři se ukončuje:

- zpravidla absolutoriem v konzervatoři, dokladem je vysvědčení o absolutoriu v konzervatoři a diplom absolventa konzervatoře.
Označení absolventa konzervatoře je "diplomovaný specialista", zkráceně "DiS.", a uvádí se za jménem.
- maturitní zkouškou, nejdříve však po čtvrtém ročníku v případě šestiletého vzdělávacího programu konzervatoře a po osmém ročníku v případě osmiletého

---

¹³ § 83, § 84 a § 85 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

vzdělávacího programu konzervatoře.

Vysvědčení o maturitní zkoušce a vysvědčení o absolutoriu v konzervatoři jsou opatřena doložkou o získání příslušného stupně vzdělání.¹⁴

2.2.6 Vyšší odborné vzdělávání

Cílem vyššího odborného vzdělávání je rozvíjet a prohlubovat znalosti a dovednosti studenta, které získal ve středním vzdělávání a poskytovat všeobecné a odborné vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností.

Stupně vyššího odborného vzdělání se dosáhne úspěšným ukončením příslušného akreditovaného vzdělávacího programu.

V denní formě je délka vyššího odborného vzdělávání tři roky včetně odborné praxe, u zdravotnických oborů vzdělání potom až tři a půl roku.

Ke vzdělávání ve vyšší odborné škole lze přijmout uchazeče, kteří získali střední vzdělání s maturitní zkouškou a kteří při přijímacím řízení splnili podmínky pro přijetí prokázáním vhodných schopností, vědomostí, zájmů a zdravotní způsobilosti.¹⁵

Vyšší odborné vzdělávání obsahuje teoretickou přípravu a praktickou přípravu. Ta se uskutečňuje formou praktického vyučování ve škole nebo formou odborné praxe na pracovištích fyzických nebo právnických osob majících oprávnění k činnosti související s daným oborem vzdělání a se školou uzavřenou smlouvu o obsahu a rozsahu odborné praxe včetně podmínek pro její konání.

Vyšší odborné vzdělávání se rovněž ukončuje absolutoriem. Dokladem o dosažení vyššího odborného vzdělání je vysvědčení o absolutoriu a diplom absolventa vyšší odborné školy. Označení absolventa vyšší odborné školy je "diplomovaný specialista", zkráceně "DiS.", které se uvádí za jménem.

Vzdělávací program v příslušném oboru vzdělání pro jednotlivou vyšší odbornou školu podléhá akreditaci. Žádost o akreditaci vzdělávacího programu se podává MŠMT, které žádost neprodleně postoupí Akreditační komisi pro vyšší odborné vzdělávání. Po posouzení vzdělávacího programu z obsahového a odborného hlediska sdělí akreditační komise své stanovisko MŠMT, a to do 120 dnů ode dne, kdy jí byla žádost doručena.

---

¹⁴ § 86 - § 89 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ § 92 a § 93 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

MŠMT uděluje akreditaci na dobu rovnající se nejvýše dvojnásobku délky vzdělávání v denní formě studia. Platnost akreditace lze i opakovaně prodloužit. Pokud je vzdělávací program akreditován a zapsán pro příslušnou vyšší odbornou školu do školského rejstříku, lze ke vzdělávání v tomto programu přijímat uchazeče, konat výuku, zkoušky a přiznávat označení absolventa vyšší odborné školy. Akreditace vzdělávacího programu zaniká výmazem příslušného oboru vzdělání ze školského rejstříku.¹⁶

2.2.7 Základní umělecké, jazykové a zájmové vzdělávání

Dalšími samostatnými typy vzdělávání jsou základní umělecké, jazykové a zájmové vzdělávání.

Základní umělecké vzdělávání poskytuje základy vzdělání v jednotlivých uměleckých oborech. Uskutečňuje se v základní umělecké škole, která připravuje také pro vzdělávání ve středních školách uměleckého zaměření a v konzervatořích, popřípadě pro studium na vysokých školách s uměleckým nebo pedagogickým zaměřením. Základní umělecká škola organizuje přípravné studium, základní studium I. a II. stupně, studium s rozšířeným počtem vyučovacích hodin a studium pro dospělé.

Jazykové vzdělávání poskytuje jazykové vzdělání v cizích jazycích. Za cizí jazyk se v případě vzdělávání cizinců považuje také český jazyk. Jazykové vzdělávání se podle školského zákona uskutečňuje v jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky. Vzdělávání v jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky může být ukončeno státní jazykovou zkouškou základní, státní jazykovou zkouškou všeobecnou a státní jazykovou zkouškou speciální. Dokladem o úspěšně vykonané státní jazykové zkoušce je vysvědčení o státní jazykové zkoušce.

Zájmové vzdělávání poskytuje účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti. Uskutečňuje se ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech.

Podrobnější podmínky a náležitosti přijímání do základního uměleckého vzdělávání, jazykového a zájmového vzdělávání, jejich rozsahu, obsahu, organizace, hodnocení a ukončování, podmínky ukončování jazykového vzdělávání státní jazykovou zkouškou, obsah a rozsah státních jazykových zkoušek a jejich zkušební řád, uznávání předchozího vzdělání pro účely konání státních jazykových zkoušek a výši úplaty za tyto zkoušky stanoví

---

¹⁶ § 104 - § 106 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

MŠMT prováděcím právním předpisem.¹⁷

2.2.8 Vysokoškolské vzdělávání

Základním právním předpisem pro vzdělávání na vysokých školách je zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Dle zákona o vysokých školách jsou vysoké školy jako nejvyšší článek vzdělávací soustavy vrcholnými centry vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti. Klíčovou úlohu mají také ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti tím, že např. poskytují další formy vzdělávání a umožňují získávat, rozšiřovat, prohlubovat nebo obnovovat znalosti z různých oblastí poznání a kultury a podílejí se tak na celoživotním vzdělávání; přispívají k rozvoji na národní a regionální úrovni a spolupracují s různými stupni státní správy a samosprávy, s podnikovou a kulturní sférou; podle svého typu a zaměření pěstují činnost vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost.

Vysoká škola je právnickou osobou a uskutečňuje akreditované studijní programy a programy celoživotního vzdělávání.

Typy vysokých škol:

- *univerzitní* – může uskutečňovat všechny typy studijních programů a v souvislosti s tím vědeckou a výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost,
- *neuniverzitní* – uskutečňuje bakalářské studijní programy, může také uskutečňovat magisterské studijní programy a v souvislosti s tím výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost, nečlení se na fakulty.

Vysoká škola je:

- *veřejná*,
- *soukromá*,
- *státní* – vojenská vysoká škola a policejní vysoká škola.¹⁸

---

¹⁷ § 109 - § 112 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸ § 1 a § 2 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Veřejná vysoká škola se zřizuje a zrušuje zákonem, který také stanoví její název a sídlo. Samosprávnými orgány veřejné vysoké školy jsou akademický senát, rektor, vědecká rada nebo umělecká rada nebo na neuniverzitní vysoké škole akademická rada, disciplinární komise. Dalšími orgány jsou kvestor a správní rada veřejné vysoké školy.

Veřejná vysoká škola se může členit na:

- fakulty,
- vysokoškolské ústavy,
- účelová zařízení pro kulturní a sportovní činnost, pro ubytování a stravování, a to zejména členů akademické obce nebo k zajišťování provozu školy,
- jiná pracoviště pro vzdělávací a výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost nebo pro poskytování informačních služeb.

Jako **soukromá vysoká škola** je oprávněna působit právnická osoba, která má sídlo, svou ústřední správu nebo hlavní místo své podnikatelské činnosti na území některého členského státu Evropské unie, nebo která byla zřízena nebo založena podle práva některého členského státu Evropské unie, a pokud jí MŠMT udělilo státní souhlas.

Vojenská vysoká škola vzdělává odborníky zejména pro ozbrojené síly, ale mohou na ni studovat také studenti, kteří nejsou vojáky v činné službě. Vojenská vysoká škola je součástí organizační složky státu Ministerstva obrany a je financována ze státního rozpočtu, zejména z kapitoly Ministerstva obrany.

Policejní vysoká škola vzdělává odborníky zejména pro bezpečnostní sbory, ale mohou na ni studovat také studenti, kteří nejsou příslušníky bezpečnostního sboru. Policejní vysoká škola je organizační složka státu financována z kapitoly Ministerstva vnitra.¹⁹

Vysokoškolské vzdělání se získává studiem podle studijního plánu stanovenou formou studia v rámci akreditovaného studijního programu. Forma studia vyjadřuje, zda jde o studium prezenční, distanční nebo o jejich kombinaci.

Typy studijních programů jsou:

- **bakalářský** – je zaměřen na přípravu k výkonu povolání a ke studiu v magisterském studijním programu; standardní doba studia včetně praxe je nejméně tři a nejvýše čtyři roky; studium se řádně ukončuje státní závěrečnou zkouškou, jejíž součástí je zpravidla obhajoba bakalářské práce; absolventům studia se uděluje akademický

---

¹⁹ § 94 a § 95 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

titul "bakalář", ve zkratce "Bc." uváděné před jménem, v oblasti umění akademický titul "bakalář umění", ve zkratce "BcA." uváděné před jménem,

- *magisterský* – je zaměřen na získání teoretických poznatků založených na soudobém stavu vědeckého poznání, výzkumu a vývoje, na zvládnutí jejich aplikace a na rozvinutí schopností k tvůrčí činnosti; v oblasti umění je pak zaměřen na náročnou uměleckou přípravu a rozvíjení talentu; navazuje na bakalářský studijní program; standardní doba studia je nejméně jeden a nejvýše tři roky, pokud to vyžaduje charakter studijního programu, může být udělena akreditace magisterskému studijnímu programu, který nenavazuje na bakalářský studijní program a standardní doba studia je v tomto případě nejméně čtyři a nejvýše šest roků; studium se řádně ukončuje státní závěrečnou zkouškou, jejíž součástí je obhajoba diplomové práce, v oblasti lékařství a veterinárního lékařství a hygieny se studium řádně ukončuje státní rigorózní zkouškou; absolventům studia se udělují akademické tituly v závislosti na studované oblasti,
- *doktorský* – je zaměřen na vědecké bádání a samostatnou tvůrčí činnost v oblasti výzkumu nebo vývoje nebo na samostatnou teoretickou a tvůrčí činnost v oblasti umění; standardní doba studia je nejméně tři a nejvýše čtyři roky; studium se řádně ukončuje státní doktorskou zkouškou a obhajobou disertační práce, disertační práce musí obsahovat původní a uveřejněné výsledky nebo výsledky přijaté k uveřejnění; absolventům studia se uděluje akademický titul "doktor", ve zkratce "Ph.D." uváděné za jménem, v oblasti teologie akademický titul "doktor teologie", ve zkratce "Th.D." uváděné za jménem.²⁰

3 Vývoj vzdělávací soustavy a zřizovatelé škol podle typů škol

V této kapitole si nejprve uvedeme stručný přehled vývoje vzdělávací soustavy, resp. vývoje školství, od historie až po současnost. Na současný vývoj školství následně navážeme charakteristikou zřizovatelů jednotlivých typů škol v regionálním školství a právních forem právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení.

---

²⁰ § 44 - § 48 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

3.1 Vývoj školství a vzdělávání od historie po současnost

Charakteristiku vývoje školství a vzdělávání v ČR si rozdělíme do několika období, kterými jsou období do roku 1918, od roku 1918 až do roku 1945 resp. do ukončení 2. světové války, období po 2. světové válce do listopadu roku 1989 a období od roku 1990 do současnosti.

3.1.1 Školství a vzdělávání do roku 1918

Pokusy o změny ve školství měly několik etap. Až do sedmileté války stát prakticky svůj vliv na školství neuplatňoval. Rozhodující vliv měla katolická církev, která své moci plně využívala k protireformačnímu působení. Ve městech byly školy městské a ve farních obcích školy farní neboli parochiální. Při ženských řádech byly dívčí školy, někdy byly i soukromé. Vyučování ve školách bylo nepravidelné a školní docházka byla zcela libovolná. Teprve po skončení sedmileté války se vláda snažila ovlivňovat a reformovat školství.

Velký význam ve vývoji školství mělo zrušení jezuitského řádu v roce 1773. Reformy, které po tomto roce ve školství následovaly, byly počátkem vzniku moderní školské soustavy a moderního obsahu vzdělání. Tyto reformy také znamenaly počátek energických zásahů státu do školských otázek. Stát začíná rozšiřovat své kompetence a podřizovat školy veřejné správě. Již v roce 1770 Marie Terezie prohlašuje školu a školství za politicum, tedy věc státu, nikoli církve.

K významným školským reformám docházelo v českých zemích ve 2. polovině 18. století, kdy české země zaznamenaly zásadní změny ve většině oblastí hospodářského, politického a společenského života. Školské reformy, které vyplývaly z vědomí, že bez vzdělaných úředníků a vedoucích pracovníků a bez základního vzdělání rolníků a řemeslníků není možno uskutečnit pokrok ve výrobě a ve společnosti, měly zásadní význam pro hospodářské a kulturní povznesení lidových vrstev.

V roce 1774 vyhlásila Marie Terezie Všeobecný školní řád pro německé normální, hlavní a triviální školy ve všech císařských dědičných zemích, jehož návrh zpracoval Jan Ignác Felbiger. Tento školní řád se stal základem pro organizaci obecného školství a platil s některými změnami téměř 100 let, až do nové úpravy elementárního školství provedené v roce 1869. Tak vznikla první soustava elementárního školství, v níž jednotlivé školy na sebe obsahově navazovaly.²¹

---

²¹ VESELÁ, Zdenka. *Vývoj české školy a učitelského vzdělání*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1992. 147 s. ISBN 80-210-0458-4.

Všeobecný školní řád řešil komplexně problematiku veřejného školství, věnoval se otázkám zřízení a zařízení škol, dozoru nad školami, správě škol, právům a povinnostem, postavení a vzdělání učitele a problematice vyučovacích metod, zkoušek a školní kázně. Předepisoval vzdělávací povinnost pro děti ve věku od šesti do dvanácti let obou pohlaví, jejichž rodiče neměli dostatek finančních prostředků pro domácího učitele. Řád zaváděl tyto školské instituce:

- *triviální školy* – zřizovaly se při venkovských farách. Vedle náboženství a trivia, tj. čtení, psaní, počty, se vyučovalo také základům hospodaření. Školy měly jednu až dvě třídy.
- *hlavní školy* – zřizovaly se při farách nebo zrušených klášterech v okrese nebo v obvodu. Vyučovalo se zde rozšířenému náboženství, učivu triviálních škol, ale také základům latiny, kreslení, psaní dopisů, zeměměřičství, vedení domácího hospodářství, počátečním znalostem dějepisu a zeměpisu. Dále se zde vyučovalo poznatkům užitečným pro ty, kteří se měli věnovat vojenskému stavu, rozvoji zemědělství, řemesel nebo jiných oborů.
- *normální školy* – existovaly v každé provincii, kde se nacházela školská komise. Vyučovalo se zde náboženství, obory z triviálních a hlavních škol, sloh, základy latinského jazyka, přírodopis, zeměpis, dějepis, zeměměřičství a stavitelství, mechanika, kreslení a dále také znalosti potřebné pro řádné učitele.²²

I když tereziánské reformy základního školství znamenaly velký pokrok, měly své vážné nedostatky, např. zcela nedostatečné hmotné zabezpečení učitelů a materiální vybavení škol, dost volná povinnost školní docházky a trvání značné závislosti školy na církvi. To se projevovalo jak v zaměření výuky, tak celkovém vlivu na školství.

V reformách školství pokračoval také syn Marie Terezie Josef II. Od roku 1780 byla škola povinná i pro dívky. Docházelo také k reformě vyššího školství, vznikala gymnázia a odborné školy.

Školské reformy Marie Terezie i správa školství za vlády jejího syna Josefa II. představují výrazné posílení role státu oproti církvi. Přesto v průběhu 19. století pokračuje střet státní a církevní moci ve školské oblasti v českých zemích. Církev se stále snažila uplatnit výrazný dohled nad školou a vyučovacími obsahy.

---

²² KASPER, Tomáš a Dana KASPEROVÁ. *Dějiny pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 224 s. ISBN 978-80-247-2429-4.

Vztahy mezi státem a církví byly v roce 1848 upraveny vydáním tzv. konkordátu, na jehož základě bylo školství v mnoha oblastech podřízeno církvi. Teprve po politických změnách daných novou ústavou v roce 1867 se stát znovu aktivně ujímá vedení ve školské oblasti.

V roce 1869 byl přijat tzv. říšský školský zákon – Hasnerův zákon, který vypracoval rakouský ministr Leopold Hasner. Zákon výrazně změnil vnější organizační strukturu školství v českých zemích a zavedl nové předměty. Dále tento zákon zavedl osmiletou školní povinnost, rozšířil obsah vzdělání, vymezil nová pravidla ekonomického a sociálního zabezpečení učitelů, zřídil obecné osmileté školy a osmileté školy měšťanské a založil čtyřleté učitelské ústavy s maturitou. Školský systém daný tímto zákonem přetrval i po roce 1918 a v meziválečném období.

V osmdesátých letech 19. století se prosazovaly také snahy o rozvoj dívčího, zejména odborného vzdělávání. První dívčí všeobecná střední škola – gymnázium Minerva – byla založena v roce 1890 v Praze zásluhou Elišky Krásnohorské. Následně byla zakládána zejména tzv. šestiletá dívčí lycea.²³

3.1.2 Školství a vzdělávání od roku 1918 do roku 1945

Školská soustava se v roce 1918 po vzniku samostatného československého státu nedočkala výrazných změn oproti stavu v rakouské monarchii. Během období první republiky nereformoval školství v ČSR zásadním způsobem žádný školský zákon, pouze několik novel a vyhlášek.

V roce 1919 byla založena druhá česká univerzita – Masarykova univerzita v Brně, která měla čtyři fakulty – právnickou, lékařskou, přírodovědeckou a filozofickou a dále byla zřízena československá státní univerzita v Bratislavě, rovněž se čtyřmi fakultami.

Meziválečné období se vyznačuje snahami o reformu školy, kdy i sami učitelé se snaží ovlivňovat školskou politiku státu. Na sjezdu učitelů v roce 1920 delegáti požadují nový školský zákon a zrušení zastaralé legislativy Rakousko-Uherska. Dále požadují vytvoření základu jednotného školského systému od mateřských škol až po vysoké školy.

Do prvorepublikového školství se výrazněji zapsal tzv. *malý školský zákon* z roku 1922. Zákon však nijak neupravoval podobu školské soustavy, pouze např. zavedl používání označení občanské školy pro školy měšťanské, zavedl nový povinný předmět občanská nauka a výchova a stanovil povinné obecné předměty na školách. Dále zákon upravoval maximální

---

²³ KASPER, Tomáš a Dana KASPEROVÁ. *Dějiny pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 224 s. ISBN 978-80-247-2429-4.

počet žáků ve třídě. Podobu školské soustavy v ČSR nadále určoval Hasnerův zákon z roku 1869.²⁴

Nespokojenost se stavem obecného školství vyvolala snahu po vytvoření celé nové školské soustavy. Návrh na tuto soustavu byl vypracován zlínskými školskými pracovníky na podzim roku 1938. Doporučoval vybudovat jednotnou školskou soustavu, která by umožňovala pružný postup z nižších stupňů škol na stupně vyšší a která by zabezpečovala prohloubené a odborné školské vzdělání všem občanům do 17 let. Tento návrh na novou úpravu celého školství vzbudil velkou pozornost. O navrhované soustavě se hodně diskutovalo. Události v roce 1939 však na dlouhou dobu usilovná jednání a uskutečnění reformy přerušily a oddálily.

Po vyhlášení protektorátu Čechy a Morava došlo ve školství k velkému otřesu. Německá říše zlikvidovala české školy a zvýšila počet německých škol. České vysoké školy byly uzavřeny nejprve na tři roky, a posléze na dobu neurčitou.²⁵

3.1.3 Školství a vzdělávání od roku 1945 do roku 1989

Úsilí o překonání okupačních zásahů do školství a o jeho další rozvoj bylo současně doprovázeno snahou vybudovat základy nové školské soustavy, která by odpovídala tehdejším potřebám. Prvním krokem k tomu mělo být především zestátnění školství, uzákonění vysokoškolského vzdělání učitelstva, prodloužení povinné školní docházky a příprava jednotné školské soustavy potvrzené zákonem.

V organizaci vzdělání došlo k zásadním změnám v roce 1948 v důsledku vydání zákona o základní úpravě jednotného školství, kterým byla mimo jiné stanovena také devítiletá povinná školní docházka. Podmínky pro zdokonalení výchovně vzdělávací práce ve škole vytvořil školský zákon z roku 1953. Tento zákon významně posílil jednotnost školského systému, vytvořil osmileté a jedenáctileté střední školy. Povinná školní docházka byla opět zkrácena na osm let.

Vývoj školství v období po roce 1945 byl prakticky až do listopadu roku 1989 ovlivněn politickou situací v zemi. Školy a školská zařízení byla státní, tedy jediným zřizovatelem byl stát a byla zdůrazňována političnost škol.

---

²⁴ KASPER, Tomáš a Dana KASPEROVÁ. *Dějiny pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 224 s. ISBN 978-80-247-2429-4.

²⁵ VESELÁ, Zdenka. *Vývoj české školy a učitelského vzdělání*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1992. 147 s. ISBN 80-210-0458-4.

3.1.4 Školství a vzdělávání od roku 1990 do současnosti

Po tzv. Sametové revoluci v listopadu roku 1989 a v nadcházejících letech došlo ve školství k výrazným změnám, a to především v postavení zřizovatelů škol, financování škol a školských zařízení, učebních osnovách apod.

Vývoj školství byl významně ovlivněn reformou veřejné správy, jejíž součástí byla také reforma územní samosprávy. V roce 1990 bylo obnoveno obecní zřízení a v dalších letech došlo také k obnovení vyššího stupně územní samosprávy – krajské úrovně. Kraje začaly fungovat od roku 2001. Na nově vzniklé kraje byla převedena řada kompetencí z ministerstev a dále v souvislosti s rušením okresních úřadů, ke kterému došlo k 31.12.2002. Od roku 2003 byla řada kompetencí zrušených okresních úřadů převedena také na obce s pověřenými obecními úřady a obce s rozšířenou působností.

Obce a kraje plní vlastní samosprávné funkce v tzv. samostatné působnosti a přenesené funkce v tzv. přenesené působnosti – výkon státní správy v rozsahu vymezeném zákonem.²⁶

Obce i kraje pečují o sociálně-ekonomický rozvoj svého území a potřeby občanů, které jsou ve veřejném zájmu. V jejich působnosti je mimo jiné také péče o vytváření podmínek v oblasti výchovy a vzdělání. Obce a kraje mohou zřizovat mateřské a základní školy, kraje dále potom střední školy, odborná učiliště, vyšší odborné školy, školská zařízení.²⁷

Došlo ke vzniku tzv. regionálního školství, do kterého se zahrnují všechny školy s výjimkou vysokých škol. Jedná se o mateřské školy a předškolní zařízení, základní školy, speciální školy, gymnázia, střední odborné školy, střední odborná učiliště, vyšší odborné školy a dále školy, které poskytují základní umělecké, zájmové a jazykové vzdělávání.

Vedle státu se dalšími možnými zřizovateli právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení tedy staly kraje a obce a dále také registrované církve a náboženské společnosti, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy a ostatní právnické osoby a fyzické osoby.

Po roce 1990 dochází ke vzniku nových typů škol, vznikají vyšší odborné školy a rozšiřuje se síť vysokých škol. Dále dochází k přechodu od jednotných osnov pro všechny školy k vytváření rámcových vzdělávacích programů, podle nichž si školy vytváří své vlastní

---

²⁶ *Rozsah samostatné a přenesené působnosti je pro obce vymezen v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů a pro kraje v zákoně č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.*

²⁷ PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.

vzdělávací programy.²⁸

MŠMT zpracovává *Národní program vzdělávání* a projednává jej s vybranými odborníky z vědy a praxe, s příslušnými ústředními odborovými orgány, příslušnými organizacemi zaměstnavatelů s celostátní působností a s kraji a předkládá jej k projednání vládě, která jej předkládá Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu ke schválení. Národní program vzdělávání vymezuje hlavní oblasti vzdělávání, obsahy vzdělávání a prostředky, které jsou nezbytné k dosahování cílů vzdělávání stanovených školským zákonem.

Rámcové vzdělávací programy se vydávají pro každý obor vzdělání v základním a středním vzdělávání a pro předškolní, základní umělecké a jazykové vzdělávání a jsou závazné pro tvorbu školních vzdělávacích programů, hodnocení výsledků vzdělávání dětí a žáků, tvorbu a posuzování učebnic a učebních textů a dále závazným základem pro stanovení výše finančních prostředků přidělovaných podle zákona. Rámcové vzdělávací programy stanoví zejména konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů, jakož i podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nezbytné materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví. Rámcové vzdělávací programy vydává MŠMT po projednání s příslušnými ministerstvy (MO, MS, MV, MZ).

Školní vzdělávací programy jsou vydávány:

- pro vzdělávání, pro které je vydán rámcový vzdělávací program; v tomto případě musí být v souladu s tímto rámcovým vzdělávacím programem,
- pro vzdělávání, pro které není vydán rámcový vzdělávací program; v tomto případě stanoví zejména konkrétní cíle vzdělávání, délku, formy, obsah a časový plán vzdělávání, podmínky přijímání uchazečů, průběhu a ukončování vzdělávání, včetně podmínek pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, označení dokladu o ukončeném vzdělání, pokud bude tento doklad vydáván, popis materiálních, personálních a ekonomických podmínek a podmínek bezpečnosti práce a ochrany zdraví, za nichž se vzdělávání v konkrétní škole nebo školském zařízení uskutečňuje.

Školní vzdělávací program vydává ředitel školy nebo školského zařízení.

---

²⁸ Vývoj školství na našem území a současný školní systém. [on-line]. 2013. [cit. 25.02.2014]. Dostupné z: zameklomnice.cz/pdf/implementace/docs/1_rocnik/SOS/PED/vyvoj.pdf

*Vzdělávací program pro vyšší odborné vzdělávání stanoví zejména konkrétní cíle, formy, délku a obsah vzdělávání a jeho organizační uspořádání, profil absolventa vzdělávacího programu, vyučovací jazyk, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání, jakož i podmínky pro vzdělávání studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a podmínky materiální, personální a organizační, podmínky bezpečnosti práce a ochrany zdraví a podmínky zdravotní způsobilosti uchazeče ke vzdělávání.*²⁹

3.2 Zřizovatelé škol a školských zařízení

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, zřizovateli právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení v rámci regionálního školství mohou být stát, kraje, obce, registrované církve a náboženské společnosti, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy a ostatní právnické osoby a fyzické osoby.

V tabulce č. 3.1 je uveden přehled počtu škol zřízených ve školním roce 2005/2006, 2007/2008, 2009/2010, 2011/2012 a 2013/2014 v rozdělení dle zřizovatelů – veřejný (stát, kraje, obce), církev (registrované církve a náboženské společnosti) a soukromý (ostatní fyzické a právnické osoby) a dle typu školy. V případě středních škol se jedná o střední školy poskytující střední vzdělání s maturitní zkouškou, střední vzdělání s výučním listem a gymnázia.

Z tabulky č. 3.1 vyplývá, že v období od roku 2005 do roku 2013 došlo v případě mateřských škol k nárůstu počtu škol, a to u všech typů zřizovatelů, v případě základních škol došlo k poklesu počtu škol v případě veřejných zřizovatelů a vzrostl počet škol zřízených soukromými zřizovateli, v případě středních škol došlo k poklesu počtu škol, a to u všech typů zřizovatelů.

---

²⁹ § 3 - § 6 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Tab. č. 3.1: Počet škol dle zřizovatelů a typu školy

Zřizovatel Typ školy	Počet škol ve školním roce				
	2005/2006	2007/2008	2009/2010	2011/2012	2013/2014
<i>Veřejný</i>					
z toho MŠ	4 741	4 706	4 702	4 745	4 794
ZŠ	4 358	4 057	4 013	3 984	3 948
SŠ	1 873	1 362	1 346	1 317	1 267
VOŠ	114	118	124	119	119
<i>Církevní</i>					
z toho MŠ	21	25	28	36	42
ZŠ	36	36	40	42	42
SŠ	60	56	56	57	57
VOŠ	13	12	12	12	12
<i>Soukromý</i>					
z toho MŠ	72	77	96	150	249
ZŠ	80	62	72	85	105
SŠ	425	402	410	390	373
VOŠ	49	47	48	49	47

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Výkonová data o školách a školských zařízeních – 2003/2004 až 2013/2014.* [on-line]. 2013. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/vykonova-data-o-skolach-a-skolskych-zarizenich-2003-04-2013> , vlastní zpracování

Právní formy právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení jsou školská právnická osoba, příspěvková organizace státu a příspěvková organizace územního samosprávného celku, organizační složka státu a právnická osoba podle zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), jejímž předmětem činnosti je poskytování vzdělávání nebo školských služeb podle školského zákona.

Právnické osoby vykonávající činnost škol a školských zařízení mají povinnost zápisu do rejstříku škol a školských zařízení, školské právnické osoby mají povinnost zápisu do rejstříku školských právnických osob. Oba rejstříky jsou obsahem školského rejstříku, který je veřejným seznamem.

Rejstřík škol a školských zařízení:

- právnické osobě, která vykonává činnost školy nebo školského zařízení, vzniká účinností zápisu školy a školského zařízení do rejstříku škol a školských zařízení, právo poskytovat vzdělávání a školské služby a právo vydávat doklady o vzdělání stanovené školským zákonem, a to v rozsahu tohoto zápisu, dále ji vzniká nárok

na přidělování finančních prostředků ze státního rozpočtu nebo z rozpočtu územního samosprávného celku za podmínek stanovených školským zákonem, a to v rozsahu tohoto zápisu,

- krajský úřad vede v rejstříku škol a školských zařízení údaje o mateřských školách a školských zařízeních s výjimkou mateřských škol a školských zařízení uvedených v zákoně,
- MŠMT vede v rejstříku škol a školských zařízení údaje o mateřských školách a školských zařízeních zřízených MŠMT a registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy v ostatních školách, dále školských zařízeních pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy nebo pro preventivně výchovnou péči a školských účelových zařízení, v nichž se uskutečňuje praktické vyučování,
- do rejstříku škol a školských zařízení se zapisují údaje vymezené ve školském zákoně,
- žádost o zápis školy nebo školského zařízení do rejstříku škol a školských zařízení pro následující školní rok se podává u krajského úřadu příslušného podle sídla právnické osoby, která bude vykonávat činnost školy nebo školského zařízení, do 30. září. Pokud se jedná o školy a školská zařízení, jejichž rejstřík vede MŠMT, krajský úřad postoupí žádosti se svým vyjádřením MŠMT do 30. listopadu,
- o žádosti o zápis školy nebo školského zařízení do rejstříku rozhodne orgán, který vede rejstřík škol a školských zařízení, a to do 90 dnů od doručení žádosti tomuto orgánu,
- výmaz školy nebo školského zařízení z rejstříku škol a školských zařízení provede orgán, který vede rejstřík škol a školských zařízení, na základě důvodů uvedených ve školském zákoně.³⁰

Rejstřík školských právnických osob:

- vede MŠMT,
- do rejstříku školských právnických osob se zapisují údaje vymezené ve školském zákoně,
- součástí rejstříku školských právnických osob je sbírka listin, která obsahuje např. zřizovací listinu školské právnické osoby a její změny, rozhodnutí o zrušení školské právnické osoby, zprávu o průběhu likvidace školské právnické osoby a zprávu

---

³⁰ § 141 - § 144, § 146, § 148, § 150 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

o naložení s majetkem, popřípadě závazky,

- MŠMT provede zápis školské právnické osoby do rejstříku v případě, že zároveň povolí zápis školy nebo školského zařízení do rejstříku škol a školských zařízení, nebo v případě uvedeném v zákoně zápis změny v rejstříku škol a školských zařízení; uvedené se obdobně vztahuje na případy, kdy zápis školy nebo školského zařízení do rejstříku škol a školských zařízení povolil krajský úřad. V opačném případě MŠMT žádost zamítne.
- MŠMT provede výmaz školské právnické osoby z rejstříku školských právnických osob na základě důvodů uvedených ve školském zákoně.³¹

V příloze č. 1 této diplomové práce je uveden přehled zřizovatelů právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení v rámci regionálního školství, včetně uvedení typů škol a školských zařízení, které mohou zřizovat.

Dále se budeme zabývat stručnou charakteristikou jednotlivých zřizovatelů.

3.2.1 Stát

Funkci zřizovatelů právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení plní jménem státu jednotlivá ministerstva:

- MŠMT – zřizuje školy a školská zařízení jako školské právnické osoby nebo státní příspěvkové organizace podle zvláštního právního předpisu,
- MO, MV, MS a MPSV – zřizují školy a školská zařízení jako organizační složky státu nebo jako jejich součásti,
  - MO – zřizuje a zrušuje střední vojenské školy, vyšší odborné vojenské školy a školská zařízení jim sloužící,
  - MV – zřizuje a zrušuje střední policejní školy, vyšší odborné policejní školy, střední školy požární ochrany, vyšší odborné školy požární ochrany a školská zařízení,
  - MS – zřizuje a zrušuje střední školy Vězeňské služby a školská zařízení jim sloužící a školy a školská zařízení pro osoby ve výkonu vazby nebo trestu odnětí svobody,
- MZV – zřizuje základní školy při diplomatické misi nebo konzulárním úřadu ČR jako součást těchto úřadů.

MŠMT kromě úkolů stanovených školským zákonem řídí výkon státní správy ve školství v rozsahu stanoveném školským zákonem a odpovídá za stav, koncepci a rozvoj vzdělávací

---

³¹ § 153 - § 158 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

soustavy. Vytváří podmínky pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovnou péči a vzdělávání osob umístěných ve školských zařízeních k tomu zřizovaných a pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. Pro tyto účely zřizuje a zrušuje školská zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a školská zařízení pro preventivně výchovnou péči; mateřské, základní a střední školy pro děti a žáky umístěné v těchto školských zařízeních a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. Dále MŠMT zřizuje a zrušuje mateřské, základní a střední školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny, pokud je nezřídí obec, svazek obcí nebo kraj a školy, jejichž činnost je upravena mezinárodními smlouvami.³²

3.2.2 Kraje a obce

Kraj, obec a dobrovolný svazek obcí, jehož předmětem činnosti jsou úkoly v oblasti školství, zřizuje školy a školská zařízení jako školské právnické osoby nebo příspěvkové organizace podle zvláštního právního předpisu.

Územní samosprávu ve školství vykonávají obec a kraje, které dbají při zajišťování vzdělávání a školských služeb, zejména při zřizování a zrušování škol a školských zařízení, především o soulad rozvoje vzdělávání a školských služeb se zájmy občanů obce a kraje, s potřebami trhu práce, s demografickým vývojem a rozvojem svého území, dostupnost vzdělávání a školských služeb podle místních podmínek.

Obec je povinna zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky dětí, které mají místo trvalého pobytu na jejím území a dětí umístěných na jejím území ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, pokud se nevzdělávají ve školách zřízených při těchto školských zařízeních.

Obec zřizuje a zrušuje základní školu, nebo zajišťuje plnění povinné školní docházky v základní škole zřizované jinou obcí nebo svazkem obcí.

Obec nebo svazek obcí zřizuje a zrušuje:

- mateřské školy,
- mateřské a základní školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny,
- zařízení školního stravování sloužící dětem a žákům škol, které zřizuje.

Obec nebo svazek obcí může dále zřizovat a zrušovat základní umělecké školy, školská účelová zařízení, školská zařízení pro zájmové vzdělávání, školy nebo školská zařízení, které

---

³² § 8, § 169 - § 172 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

jinak zřizuje kraj nebo MŠMT, a to pouze v případě, že prokáže potřebné finanční, materiální a personální zabezpečení jejich činnosti orgánu, který vede rejstřík škol a školských zařízení.

Obec nebo svazek obcí zajišťuje výdaje právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení, které zřizuje, s výjimkou výdajů hrazených z finančních prostředků státního rozpočtu a z jiných zdrojů, může přispívat na jejich další neinvestiční výdaje jinak hrazené ze státního rozpočtu podle školského zákona a také jim přiděluje dotace stanovené zákonem o státním rozpočtu k částečné úhradě výdajů na provoz a provádí s nimi finanční vypořádání.

Kraj je povinen zajistit podmínky pro uskutečňování středního a vyššího odborného vzdělávání, vzdělávání dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním, dále jazykového, základního uměleckého a zájmového vzdělávání a pro výkon ústavní výchovy.

Kraj zřizuje a zrušuje střední školy, vyšší odborné školy, mateřské, základní, střední školy a školská zařízení pro děti a žáky se zdravotním postižením, základní školy speciální a školy při zdravotnických zařízeních, školská výchovná a ubytovací zařízení a zařízení školního stravování pro děti, žáky a studenty škol, které zřizuje, jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky, střední školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny, základní umělecké školy, školská zařízení pro zájmové vzdělávání a dětské domovy.

Dále kraj může zřizovat a zrušovat mateřské a základní školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny, školy a školská zařízení, které jinak zřizuje obec nebo MŠMT, a to pouze v případě, že kraj prokáže potřebné finanční, materiálové a personální zabezpečení této školy nebo školského zařízení.

Stejně jako obec také kraj zajišťuje výdaje právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení, které zřizuje, s výjimkou výdajů hrazených z finančních prostředků státního rozpočtu a z jiných zdrojů, může jim přispívat na další neinvestiční výdaje jinak hrazené ze státního rozpočtu podle školského zákona.³³

3.2.3 Registrované církve a náboženské společnosti a ostatní fyzické a právnické osoby

Registrované církve a náboženské společnosti, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy a ostatní právnické osoby a fyzické osoby zřizují

---

³³ § 177 - § 182 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

školy a školská zařízení jako školské právnické osoby nebo jako právnické osoby podle zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), jejichž předmětem činnosti je poskytování vzdělávání nebo školských služeb podle školského zákona.

3.3 Právní formy právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení

Právnická osoba vykonávající činnost školy a školského zařízení může mít právní formu školské právnické osoby, příspěvkové organizace státu a příspěvkové organizace územních samosprávných celků, organizační složky státu a právnické osoby podle zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

Právnickou osobou podle zákona o obchodních korporacích může být např. společnost s ručením omezeným, akciová společnost.

Nejčastěji zřizovanou právní formou právnické osoby vykonávající činnost školy a školského zařízení je školská právnická osoba, příspěvková organizace státu a příspěvková organizace územního samosprávného celku.

3.3.1 Školská právnická osoba

Hlavní činnosti školské právnické osoby je poskytování vzdělávání podle vzdělávacích programů a školských služeb podle školského zákona.

Zřizovatelem školské právnické osoby může být:

- MŠMT, kraj, obec nebo svazek obcí,
- jiná právnická osoba nebo fyzická osoba.

Školská právnická osoba vzniká dnem zápisu do rejstříku školských právnických osob a zaniká dnem výmazu z tohoto rejstříku. Zániku školské právnické osoby předchází její zrušení s likvidací nebo bez likvidace.

Orgánem školské právnické osoby je ředitel, pokud jejím zřizovatelem je MŠMT, kraj, obec nebo svazek obcí; ředitel a rada, v případě, že zřizovatelem je jiná právnická nebo fyzická osoba.

Ředitel je statutárním orgánem školské právnické osoby, a pokud zákon nestanoví jinak, rozhoduje ve věcech školské právnické osoby. Ředitele jmenuje a odvolává zřizovatel.

Mezi pravomoci a činnosti rady patří např. dohled nad řádným hospodařením s majetkem

školské právnické osoby, včetně finančních prostředků, schvalování školních vzdělávacích programů škol a školských zařízení, jejichž činnost školská právnická osoba vykonává, schvalování rozpočtu školské právnické osoby a jeho změny, střednědobého výhledu jejího financování a roční účetní závěrky.

Příjmy školské právnické osoby jsou především finanční prostředky ze státního rozpočtu, z rozpočtů územních samosprávných celků, finanční prostředky přijaté od zřizovatele, příjmy z hlavní a doplňkové činnosti, úplata za vzdělávání a školské služby, dotace na úhradu výdajů podle mezinárodních smluv, na základě kterých jsou ČR svěřeny peněžní prostředky z finančního mechanismu Evropského hospodářského prostoru, z finančního mechanismu Norska a programu švýcarsko – české spolupráce, dotace na úhradu výdajů, které jsou nebo mají být kryty z rozpočtu Evropské unie, dary a dědictví.

Příjmy získané hlavní činností školské právnické osoby lze použít pouze na tuto hlavní činnost. Rozpočet hlavní činnosti školské právnické osoby může zahrnovat pouze příjmy a výdaje související s její hlavní činností.

Vedle své hlavní činnosti může školská právnická osoba vykonávat doplňkovou činnost. Jedná se o činnost, která navazuje na její hlavní činnost nebo činnosti sloužící k účelnějšímu využití odbornosti jejích zaměstnanců a majetku. Doplňková činnost nesmí omezovat hlavní činnost školské právnické osoby nebo ohrožovat její kvalitu, rozsah a dostupnost a nesmí být financována z finančních prostředků státního rozpočtu přidělených podle zákona. Prostředky získané doplňkovou činností lze v průběhu příslušného kalendářního roku použít jen k úhradě výdajů doplňkové činnosti.

O své hlavní a doplňkové činnosti účtuje školská právnická osoba odděleně.

Školská právnická osoba může vytvářet peněžní fondy. Vždy vytváří rezervní fond a fond investic, a pokud se jedná o školskou právnickou osobu zřízenou MŠMT, krajem, obcí nebo svazkem obcí, vytváří také fond kulturních a sociálních potřeb.

Rezervní fond – přednostně slouží k úhradě ztráty z hlavní činnosti z minulých let a k podpoře a zkvalitnění hlavní činnosti.

Fond investic – slouží především k financování investičních potřeb školské právnické osoby, je tvořen také odpisy z majetku podle zvláštního právního předpisu.

Fond kulturních a sociálních potřeb – je tvořen základním přidělem na vrub výdajů školské právnické osoby zřízené MŠMT, krajem, obcí nebo svazkem obcí z ročního objemu výdajů

zúčtovaných na platy a náhrady platů, popřípadě na mzdy a náhrady mezd a na odměny za pracovní pohotovost, na odměny a ostatní plnění za vykonávanou práci; je určen k zabezpečování kulturních, sociálních a dalších potřeb zaměstnanců, kteří jsou v pracovním poměru ke školské právnické osobě a jejich rodinných příslušníků.

Ke své činnosti užívá školská právnická osoba majetek vypůjčený nebo pronajatý od zřizovatele nebo jiné osoby a vlastní majetek.³⁴

3.3.2 Organizační složka státu

Organizační složka státu hospodaří s prostředky státního rozpočtu, které jí stanoví správce kapitoly v rámci rozpočtu kapitoly, a to minimálně v rozsahu členění závazných ukazatelů daných zákonem o státním rozpočtu.

Příjmy organizační složky státu jsou příjmy státního rozpočtu a výdaje jsou výdaji státního rozpočtu, pokud zákon nestanoví jinak. Rozpočet organizační složky státu může zahrnovat pouze příjmy a výdaje, které souvisejí s činnostmi vymezenými ve zřizovací listině, případně stanovenými jí zákonem, kterým byla zřízena.

Organizační složka státu tvoří peněžní fondy, a to rezervní fond a fond kulturních a sociálních potřeb. Zdrojem rezervního fondu jsou např. prostředky poskytnuté ze zahraničí a peněžní dary, příjmy z prodeje majetku, který organizační složka státu nabyла darem nebo děděním. Fond kulturních a sociálních potřeb je tvořen základním přidělem z rozpočtu organizační složky státu z ročního objemu nákladů zúčtovaných na platy a náhrady platů, případně na mzdy a náhrady mzdy a odměny za pracovní pohotovost, na odměny a ostatní plnění za práci vykonávanou v rámci odborného výcviku na produktivních činnostech žákům učilišť a na stipendia interním vědeckým aspirantům a zaměstnancům na studijních pobytech.³⁵

3.3.3 Příspěvková organizace státu

Příspěvková organizace státu hospodaří s peněžními prostředky získanými hlavní činností a s peněžními prostředky přijatými ze státního rozpočtu pouze v rámci finančních vztahů stanovených zřizovatelem.

Finanční vztahy stanovené zřizovatelem jsou příspěvek na provoz ze státního rozpočtu nebo odvod z provozu do státního rozpočtu, návratná finanční výpomoc, odvod z odpisů,

---

³⁴ § 124 - § 140 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

³⁵ § 45 a § 48 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.

individuální a systémové dotace na financování programů a akcí, dotace na úhradu provozních výdajů podle mezinárodních smluv, na základě kterých jsou ČR svěřeny peněžní prostředky z finančních mechanismů, dotace na úhradu provozních výdajů, které jsou nebo mají být kryty z rozpočtu Evropské unie včetně stanoveného podílu státního rozpočtu na financování těchto výdajů.

Příspěvková organizace hospodaří také s prostředky svých fondů, s prostředky získanými jinou činností, s peněžitými dary od právnických a fyzických osob, s peněžními prostředky poskytnutými ze zahraničí a s peněžními prostředky poskytnutými z rozpočtů územních samosprávných celků a státních fondů, včetně prostředků poskytnutých ČR z rozpočtu Evropské unie, z finančních mechanismů a přijatých příspěvkovými organizacemi z Národního fondu.

Hospodaření příspěvkové organizace se řídí jejím rozpočtem, který může zahrnovat pouze náklady a výnosy související jen s jí poskytovanými službami, které jsou předmětem její hlavní činnosti.

Příspěvková organizace tvoří peněžní fondy – rezervní fond, fond reprodukce majetku, fond odměn a fond kulturních a sociálních potřeb.³⁶

3.3.4 Příspěvková organizace územních samosprávných celků

Příspěvkové organizace zřizují územní samosprávné celky pro takové činnosti ve své působnosti, které jsou zpravidla neziskové a jejichž rozsah, struktura a složitost vyžadují samostatnou právní subjektivitu.

Příspěvková organizace hospodaří se svěřeným majetkem v rozsahu stanoveném zřizovací listinou.

Dále příspěvková organizace hospodaří s peněžními prostředky získanými vlastní činností a s peněžními prostředky přijatými z rozpočtu svého zřizovatele, s prostředky svých fondů, s peněžitými dary od právnických a fyzických osob, včetně peněžních prostředků poskytnutých z Národního fondu a ze zahraničí.

Příspěvková organizace vytváří své peněžní fondy – rezervní fond, investiční fond, fond odměn a fond kulturních a sociálních potřeb.

Zřizovatel poskytuje své příspěvkové organizaci příspěvek na provoz zpravidla v návaznosti

---

³⁶ § 53 - § 56 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.

na výkony nebo jiná kritéria jejích potřeb.³⁷

4 Analýza strategií rozvoje a systému financování jednotlivých typů škol

Vzdělávací politiku můžeme definovat mnoha způsoby. Jedna z definic např. vymezuje vzdělávací politiku jako priority, principy a metody rozhodování, které se vztahují k uplatňování společenského vlivu na vzdělávání. Zahrnuje strategické záměry rozvoje vzdělávání a legislativní rámce činnosti vzdělávaných a vzdělávacích subjektů. Jde také o způsob financování, vymezování vzdělávacích cílů a obsahů, ovlivňování činnosti vzdělávacích subjektů a jejich kontrolu. Kromě ministerských úředníků a politiků by se na tvorbě vzdělávací politiky měli podílet také pedagogičtí odborníci, jednotlivé školy, zájmové a profesní skupiny a veřejnost.

Vzdělávací politika nepatří mezi společné politiky Evropské unie. Pravomoci ve vzdělávací politice tak zůstávají v rukou členských států a většina iniciativ Evropské unie v oblasti vzdělávání není pro členské státy závazná. Za úpravu obsahové a organizační stránky systému vzdělávání mají členské státy plnou odpovědnost.³⁸

V následujících kapitolách se budeme věnovat vzdělávací politice ČR, konkrétně si charakterizujeme strategii rozvoje vzdělávání, resp. dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy a systém financování škol a školských zařízení, a to zejména v oblasti regionálního školství.

Nejprve se zaměříme na systém financování škol a školských zařízení.

4.1 Systém financování škol a školských zařízení

V ČR je školní vzdělání většinou pokládáno za veřejný statek, proto je převážná část školství financována z některého druhu veřejného rozpočtu – státního, krajského nebo municipálního rozpočtu. Na dostatku finančních a jiných prostředků, které má v určitou dobu a na určitém místě k dispozici příslušný provozovatel školního zařízení, je také závislá kvalita vzdělávacího procesu v různých školních zařízeních.

---

³⁷ § 27 - § 29 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸ BRDEK, Miroslav a Helena VYCHOVÁ. *Evropská vzdělávací politika. Programy, principy a cíle*. 1. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004. 168 s. ISBN 80-86395-96-0.

Financování školství představuje finanční prostředky, které jsou přiděleny kapitole 333 – resort MŠMT, na základě schváleného státního rozpočtu. Finanční prostředky ze státního rozpočtu jsou poskytovány pouze školám a školským zařízením zapsaným v rejstříku škol a školských zařízení.

Dalším základním zdrojem finančních prostředků pro školství jsou příspěvky měst a obcí. Tyto příspěvky jsou určeny např. na hospodářský provoz různých předškolních zařízení, školních jídelen, mateřských a základních škol. Potřebné finanční prostředky získávají obce jako účelovou neinvestiční dotaci ze státního rozpočtu, která je rozdělována prostřednictvím krajského úřadu. Vzhledem k tomu, že tyto prostředky nejsou dostačující, musí obce na financování vyčleňovat další prostředky ze svých rozpočtů.

Financování jednotlivých skupin škol úzce souvisí se správou příslušných škol. Z tohoto pohledu rozlišujeme:

- *školství přímo řízené a financované* (jedná se především o vysoké školy),
- *školství regionální* (všechny školy kromě vysokých škol),
- *ostatní přímo řízené organizace* (Výzkumný ústav odborného školství, Česká školní inspekce, orgány veřejné správy ve školství aj.).

V rozpočtu kapitoly MŠMT patří mezi závazné ukazatele limity prostředků na platy a prostředků na ostatní platby a počet zaměstnanců. Těmito ukazateli MŠMT limituje prostředky na platy, reguluje počet zaměstnanců v organizačních složkách a příspěvkových organizacích v resortu, určuje průměrný měsíční plat v resortu aj.³⁹

Pro účely analýzy a zhodnocení (uvedeného v další kapitole diplomové práce) systému financování se dále budeme zabývat pouze systémem financování regionálního školství. Vzhledem k rozsahu a odlišnosti systému financování, se tedy dále již v této práci nebudeme zabývat financováním vysokých škol, které jsou přímo řízené a financované MŠMT, ani financováním ostatních přímo řízených organizací.

4.1.1 Financování regionálního školství

Základní princip financování regionálního školství ze státního rozpočtu je založen na kombinaci výkonového a programového financování.

V případě *výkonového financování* je důležitým hlediskem, které se uplatňuje při vyčleňování

---

³⁹ PEKOVÁ, J., J. PILNÝ a M. JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. přepracované vyd. Praha: ASPI, 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.

prostředků určených na financování školství, hledisko srovnatelnosti normativu na žáka mezi školami zřizovanými státem, krajem nebo obcí a školami zřizovanými církevními a soukromými zřizovateli.

Programové financování se uskutečňuje prostřednictvím rozvojových programů, které vyhlašuje MŠMT. Programové financování představuje významný doplněk výkonového financování umožňující řešit aspekty vzdělávání a školských služeb, které není možné promítnout do republikových normativů nebo by jejich promítnutí nebylo účelné. Rozvojovými programy mohou být také pokryty potřeby, které není možno spolufinancovat z finančních prostředků Evropských strukturálních fondů. Výdaje vyčleněné na rozvojové programy tvoří asi 1 % výdajů, které jsou vyčleněny na regionální školství.

Další možností financování regionálního školství je financování z Evropských strukturálních fondů. V programovém období 2007 – 2013 byly pro oblast regionálního školství určeny dva projekty:

- *Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost* – je určen pro všechny kraje mimo hl. město Praha; hlavním cílem je rozvoj vzdělanostní společnosti za účelem posílení konkurenceschopnosti ČR prostřednictvím modernizace systémů počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání, jejich propojení do komplexního systému celoživotního učení a zlepšení podmínek ve výzkumu a vývoji,
- *Operační program Praha Adaptabilita* – je určen na podporu neinvestičních projektů, které jsou zaměřeny na vzdělávání, sociální integraci, podporu zaměstnanosti a rozvoj lidských zdrojů ve výzkumu a vývoji; je určen pouze pro Prahu, účastníci projektů musí být z Prahy nebo musí pracovat pro pražské zaměstnavatele nebo musí být studenty pražských škol.⁴⁰

Dále si podrobněji charakterizujeme financování regionálního školství ze státního rozpočtu.

Dle podmínek stanovených školským zákonem se ze státního rozpočtu poskytují finanční prostředky, které jsou určené na činnost:

- *škol a školských zařízení zřizovaných MŠMT*, jedná se o finanční prostředky na platy, náhrady platů, nebo mzdy a náhrady mezd, na odměny za pracovní pohotovost, odměny za práci vykonávanou na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a odstupné, dále na výdaje na úhradu pojistného na sociální zabezpečení

---

⁴⁰ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2011 - 2015. Příloha III.* [on-line]. 2011. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-a-koncepcni-dokumenty-cerven-2009>

a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a na úhradu pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, na příděly do fondu kulturních a sociálních potřeb a ostatní náklady, které vyplývají z pracovněprávních vztahů, výdaje na nezbytné zvýšení nákladů spojených s výukou dětí, žáků a studentů zdravotně postižených, výdaje na učební pomůcky, výdaje na školní potřeby a na učebnice, v případě, že jsou podle školského zákona poskytovány bezplatně, a také výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků, na činnosti, které přímo souvisejí s rozvojem škol a kvalitou vzdělávání, na další nezbytné neinvestiční výdaje spojené s provozem škol a školských zařízení a na investiční výdaje zařazené do programu podle zákona o rozpočtových pravidlech,

- *škol a školských zařízení zřizovaných registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi*, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy, (mimo jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky), a to na výdaje na platy, náhrady platů, nebo mzdy a náhrady mezd, na odměny za pracovní pohotovost, odměny za práci vykonávanou na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a odstupné, dále na výdaje na úhradu pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a na úhradu pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, na příděly do fondu kulturních a sociálních potřeb a ostatní náklady, které vyplývají z pracovněprávních vztahů, výdaje na nezbytné zvýšení nákladů spojených s výukou dětí, žáků a studentů zdravotně postižených, výdaje na učební pomůcky, výdaje na školní potřeby a na učebnice, v případě, že jsou podle školského zákona poskytovány bezplatně, a také výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků, na činnosti, které přímo souvisejí s rozvojem škol a kvalitou vzdělávání, na další nezbytné neinvestiční výdaje spojené s provozem škol a školských zařízení a na investiční výdaje zařazené do programu podle zákona o rozpočtových pravidlech, s výjimkou výdajů na pořízení a zhodnocení dlouhodobého majetku,
- *škol a školských zařízení zřizovaných obcemi nebo svazky obcí* (kromě školských výchovných a ubytovacích zařízení a jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky), jedná se o výdaje na platy, náhrady platů, nebo mzdy a náhrady mezd, na odměny za pracovní pohotovost, odměny za práci vykonávanou na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a odstupné, na výdaje na úhradu pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a na úhradu pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, dále na příděly do fondu kulturních

a sociálních potřeb a ostatní náklady vyplývající z pracovněprávních vztahů, výdaje na nezbytné zvýšení nákladů spojených s výukou dětí, žáků a studentů zdravotně postižených, výdaje na učební pomůcky, výdaje na školní potřeby a na učebnice, v případě, že jsou podle školského zákona poskytovány bezplatně, a také výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků a na činnosti, které přímo souvisejí s rozvojem škol a kvalitou vzdělávání,

- *škol a školských zařízení zřizovaných kraji* (kromě jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky a školských výchovných a ubytovacích zařízení), stejně jako v předchozích případech se jedná o výdaje na platy, náhrady platů, nebo mzdy a náhrady mezd, na odměny za pracovní pohotovost, odměny za práci vykonávanou na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a odstupné, na výdaje na úhradu pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a na úhradu pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, dále na příděly do fondu kulturních a sociálních potřeb a ostatní náklady vyplývající z pracovněprávních vztahů, výdaje na nezbytné zvýšení nákladů spojených s výukou dětí, žáků a studentů zdravotně postižených, výdaje na učební pomůcky, výdaje na školní potřeby a na učebnice, v případě, že jsou podle školského zákona poskytovány bezplatně, a také na výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků a na činnosti, které přímo souvisejí s rozvojem škol a kvalitou vzdělávání.

Ze státního rozpočtu se také poskytují finanční prostředky vyčleněné na činnost škol a školských zařízení, které nezřizuje stát, kraj, obec, svazek obcí nebo registrovaná církev nebo náboženská společnost, které bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy. Rozsah a podmínky pro poskytování těchto finančních prostředků stanoví zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů.⁴¹

Finanční prostředky se právnickým osobám vykonávajícím činnost škol a školských zařízení, které nezřizuje stát, kraj, obec, svazek obcí nebo registrovaná církev nebo náboženská společnost, které bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy, poskytují formou dotace na základě smlouvy uzavřené s krajským úřadem k financování neinvestičních výdajů, které souvisí s výchovou a vzděláváním ve školách a se službami, které souvisí se vzděláváním, nebo toto vzdělávání doplňují a dále k financování výdajů

---

⁴¹ § 160 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

souvisejících s běžným provozem školy a školského zařízení.

Výše dotace se odvíjí od skutečného počtu dětí, žáků nebo studentů ve škole nebo školském zařízení, v jednotlivých oborech a formách vzdělávání, lůžek, stravovaných nebo jiných jednotek stanovených např. v zákoně o ústavní a ochranné výchově, uvedeného ve školních matrikách pro příslušný rok, nejvýše však do povoleného počtu, který je uvedený ve školském rejstříku. Do skutečného počtu se započítávají také cizinci, v případě že jim je poskytováno vzdělání nebo školské služby za stejných podmínek jako státním občanům ČR.⁴²

O hospodaření s finančními prostředky v daném regionu rozhodují instituce, které vykonávají státní správu v příslušném školství – obce, krajské úřady, MŠMT, Česká školní inspekce, školské rady a ředitelé škol, předškolních a školských zařízení.⁴³

Finanční prostředky ze státního rozpočtu se poskytují školám a školským zařízením zřizovaným kraji, obcemi nebo svazky obcí, registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi, které jsou oprávněny k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy, podle skutečného počtu dětí, žáků nebo studentů ve škole nebo školském zařízení, v jednotlivých oborech a formách vzdělávání, lůžek, stravovaných nebo jiných jednotek stanovených např. v zákoně o ústavní a ochranné výchově, uvedeného ve školních matrikách pro příslušný školní rok, nejvýše však do výše povoleného počtu dětí, žáků nebo studentů ve škole nebo školském zařízení, v jednotlivých oborech a formách vzdělávání, lůžek, stravovaných nebo jiných jednotek stanovených např. v zákoně o ústavní a ochranné výchově, uvedeného ve školském rejstříku. Do tohoto skutečného počtu se započítávají také cizinci, kterým se podle školského zákona poskytuje vzdělávání nebo školské služby za stejných podmínek jako státním občanům ČR.

Další finanční prostředky, které jsou nad rozsah finančních prostředků poskytovaných ze státního rozpočtu, potom právnické osoby, které vykonávají činnost škol a školských zařízení, hradí z dalších finančních zdrojů, jako jsou vlastní příjmy, prostředky zřizovatele, popřípadě prostředky jiných osob.⁴⁴

---

⁴² § 1 a § 6 zákona č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů.

⁴³ PEKOVÁ, J., J. PILNÝ a M. JETMAR. *Veřejný sektor – řízení a financování*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 488 s. ISBN 978-80-7357-936-4.

⁴⁴ § 160 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

ŠKOLY A ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ ZŘIZOVÁNA ÚZEMNÍMI SAMOSPRÁVNÝMI CELKY

Pro financování škol a školských zařízení, které zřizují územní samosprávné celky, stanoví MŠMT *republikové normativy*. Republikové normativy jsou stanoveny jako výše výdajů, kterými jsou výdaje na platy, náhrady platů, nebo mzdy a náhrady mezd, na odměny za pracovní pohotovost, odměny za práci vykonávanou na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a odstupné, na výdaje na úhradu pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a na úhradu pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, dále na přiděly do fondu kulturních a sociálních potřeb a ostatní náklady vyplývající z pracovněprávních vztahů, výdaje na nezbytné zvýšení nákladů spojených s výukou dětí, žáků a studentů zdravotně postižených, výdaje na učební pomůcky, výdaje na školní potřeby a na učebnice, v případě, že jsou podle školského zákona poskytovány bezplatně, a také výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků a na činnosti, které přímo souvisejí s rozvojem škol a kvalitou vzdělávání, připadajících na vzdělávání a školské služby pro jedno dítě, žáka nebo studenta příslušné věkové kategorie v oblasti předškolního vzdělávání, základního vzdělávání, středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání na kalendářní rok. Tyto republikové normativy MŠMT zveřejňuje ve Věstníku.

Krajský úřad potom stanoví *krajské normativy*, které se opět stanoví jako výše výdajů (shodné s výdaji uvedenými u republikových normativů), které připadají na jednotku výkonu na kalendářní rok za podmínek stanovených prováděcím právním předpisem. Krajské normativy krajský úřad rovněž zveřejní. Jednotkou výkonu je v tomto případě jedno dítě, žák, student, ubytovaný, stravovaný, lůžko, třída, studijní skupina, oddělení nebo jiná jednotka stanovená např. v zákoně o ústavní a ochranné výchově. Součástí krajských normativů jsou příplatky na speciální vzdělávací potřeby dětí, žáků a studentů.

Krajský úřad vychází při stanovení krajských normativů především z dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji, z rámcových vzdělávacích programů nebo akreditovaných vzdělávacích programů pro vyšší odborné vzdělávání, dále z rozsahu přímé vyučovací, výchovné, speciálně pedagogické nebo pedagogicko-psychologické činnosti a také z naplněnosti tříd, studijních skupin a oddělení v jednotlivých školách a školských zařízeních.

Na základě republikových normativů potom MŠMT rozepisuje a poskytuje krajským úřadům na zvláštní účet formou dotace finanční prostředky, které jsou vyčleněné ze státního rozpočtu na činnost škol a školských zařízení zřizovaných krajem, obcemi nebo svazky obcí na výdaje na platy, náhrady platů, nebo mzdy a náhrady mezd, na odměny za pracovní pohotovost,

odměny za práci vykonávanou na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a odstupné, na výdaje na úhradu pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a na úhradu pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, dále na příděly do fondu kulturních a sociálních potřeb a ostatní náklady vyplývající z pracovněprávních vztahů, výdaje na nezbytné zvýšení nákladů spojených s výukou dětí, žáků a studentů zdravotně postižených, výdaje na učební pomůcky, výdaje na školní potřeby a na učebnice, v případě, že jsou podle školského zákona poskytovány bezplatně, a také výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků a na činnosti, které přímo souvisejí s rozvojem škol a kvalitou vzdělávání.

Finanční prostředky, které krajský úřad takto obdrží z MŠMT, potom v přenesené působnosti prostřednictvím krajských normativů rozepisuje a poskytuje právnickým osobám, které vykonávají činnost škol a školských zařízení, a jsou zřizovány krajem, obcemi nebo svazky obcí. Při poskytování finančních prostředků právnickým osobám vykonávajícím činnost škol a školských zařízení, zřizovaných obcemi nebo svazky obcí, vychází krajský úřad z návrhů předložených obecními úřady obcí s rozšířenou působností.⁴⁵

ŠKOLY A ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ, KTERÁ NEJSOU ZŘÍZENÁ STÁTEM, KRAJEM, OBCÍ NEBO SVAZKEM OBCÍ

Právnickým osobám vykonávajícím činnost škol a školských zařízení, které jsou zřizovány registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy, rozepisuje MŠMT finanční prostředky prostřednictvím normativů a poskytuje formou dotace.

Finanční prostředky jsou určeny na výdaje na platy, náhrady platů, nebo mzdy a náhrady mezd, na odměny za pracovní pohotovost, odměny za práci vykonávanou na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a odstupné, dále na výdaje na úhradu pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a na úhradu pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, na příděly do fondu kulturních a sociálních potřeb a ostatní náklady, které vyplývají z pracovněprávních vztahů, výdaje na nezbytné zvýšení nákladů spojených s výukou dětí, žáků a studentů zdravotně postižených, výdaje na učební pomůcky, výdaje na školní potřeby a na učebnice, v případě, že jsou podle školského zákona poskytovány bezplatně, a také výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků, na činnosti, které přímo souvisejí s rozvojem škol a kvalitou vzdělávání, na další nezbytné

---

⁴⁵ § 161 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

neinvestiční výdaje spojené s provozem škol a školských zařízení a na investiční výdaje zařazené do programu podle zákona o rozpočtových pravidlech, s výjimkou výdajů na pořízení a zhodnocení dlouhodobého majetku.

MŠMT stanoví normativ jako průměrný roční objem výše uvedených výdajů, které připadají na jednotku výkonu v daném oboru vzdělání a formě vzdělávání nebo v dané školské službě. Jednotkou výkonu je v tomto případě stejně jako u krajských normativů jedno dítě, žák, student, ubytovaný, stravovaný, lůžko, třída, studijní skupina, oddělení nebo jiná jednotka stanovená např. v zákoně o ústavní a ochranné výchově. Stanovené normativy MŠMT opět zveřejní ve Věstníku.

Dále MŠMT poskytuje krajským úřadům formou dotace na zvláštní účet finanční prostředky, které jsou určeny na činnost škol a školských zařízení, jejichž zřizovatelem není kraj, stát, obec, svazek obcí nebo registrovaná církev nebo náboženská společnost, které bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy. Krajský úřad potom tyto finanční prostředky poskytuje uvedeným školám a školským zařízením formou dotace.⁴⁶

V další podkapitole se budeme věnovat charakteristice dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy.

4.2 Strategie rozvoje vzdělávání

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR (dále jen Dlouhodobý záměr ČR) zpracovává MŠMT. Návrh Dlouhodobého záměru ČR následně projednává s příslušnými ústředními odborovými orgány, příslušnými organizacemi zaměstnavatelů s celostátní působností a s kraji a předkládá jej ke schválení vládě. Vláda předkládá Dlouhodobý záměr ČR k projednání Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu.

V souladu s Dlouhodobým záměrem ČR zpracovává krajský úřad dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji (dále jen dlouhodobý záměr kraje) a k vyjádření jej předkládá MŠMT. Část dlouhodobého záměru kraje, která se týká vzdělávání ve školách a školských zařízeních zřizovaných krajem, rada kraje předkládá ke schválení zastupitelstvu kraje.

Dlouhodobý záměr kraje obsahuje analýzu vzdělávací soustavy v kraji. Na základě předpokládaného demografického vývoje, vývoje na trhu práce a záměrů dalšího rozvoje

---

⁴⁶ § 162 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

kraje stanovuje především úkoly a cíle pro jednotlivé oblasti vzdělávání, strukturu vzdělávací nabídky, strukturu oborů vzdělání, druhů, popřípadě typů škol a školských zařízení a jejich kapacitu a také návrh na financování vzdělávání a školských služeb v kraji.

Dlouhodobý záměr ČR a dlouhodobý záměr kraje jsou vždy zveřejňovány způsobem umožňujícím dálkový přístup. Vyhodnocují se a zpracovávají jednou za čtyři roky.

O stavu a rozvoji vzdělávací soustavy ČR zpracovává MŠMT každoročně výroční zprávu, kterou předkládá vládě a stejně jako dlouhodobý záměr vždy zveřejňuje způsobem umožňujícím dálkový přístup.

O stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v kraji zpracovává každoročně výroční zprávu krajský úřad a předkládá ji zastupitelstvu kraje a MŠMT a rovněž ji vždy zveřejňuje způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Výroční zprávu o činnosti školy za školní rok zpracovává každoročně ředitel základní, střední a vyšší odborné školy a zasílá ji zřizovateli.⁴⁷

Nyní si představíme konkrétní Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR pro oblast regionálního školství.

V současné době je v ČR posledním schváleným dlouhodobým záměrem pro oblast regionálního školství dokument „*Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2011 – 2015*“ (dále jen Dlouhodobý záměr ČR). Dlouhodobý záměr ČR představuje významný nástroj formování vzdělávací soustavy. Obsahuje základní směry a cíle dalšího vývoje, stanoví opatření na úrovni státu na dobu nejméně čtyř let a jeho cílem je sjednotit vzdělávací politiku všech krajů a států. Základním principem Dlouhodobého záměru ČR pro dané období je zvýšit kvalitu a efektivitu ve vzdělávání, a tím také konkurenceschopnost ČR v mezinárodním porovnání.⁴⁸

Dlouhodobý záměr ČR obsahuje hlavní reformní kroky, které jsou doplněny o další opatření vedoucí ke zkvalitnění vzdělávání a výchovy. Klade důraz zejména na zpracování témat jako zvýšení kvality vzdělávání, nové metody hodnocení škol, optimalizace nabídky vzdělávání, podpora pedagogickým pracovníkům a rozvoj odborného vzdělávání.

---

⁴⁷ § 9 a § 10 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁸ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2011 - 2015*. [on-line]. 2011. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategicke-a-koncepcni-dokumenty-cerven-2009>

4.2.1 Hlavní reformní kroky

Dlouhodobý záměr ČR v části nazvané „Hlavní reformní kroky“ rozpracovává plán změn, ke kterým by mělo dojít v daném období v různých oblastech regionálního školství. Analýzy předchozího vývoje, popis současné situace a předpoklad budoucího vývoje jsou uvedeny v přílohách Dlouhodobého záměru ČR.

Vzhledem k rozsahu připravovaných změn, které jsou obsahem Dlouhodobého záměru ČR, se budeme dále podrobněji zabývat pouze některými zásadními změnami ve vybraných oblastech regionálního školství.

PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

V oblasti PV jsou hlavní kroky reformy směřovány např. k umožnění fungování tzv. firemních školek, které pomohou rozšířit nedostatečné kapacity v oblasti PV, k pokračování v metodické podpoře realizace reformy MŠ. Dále pokud jsou vhodné, především personální, podmínky, tak seznamovat děti s cizím jazykem, a to způsobem přiměřeně odpovídajícím jejich věku a možnostem. Pro tento účel bude vhodné také začlenit jazykovou přípravu do přípravy pro pedagogy, kteří působí v předškolních zařízeních, aby jejich působení ve výuce bylo co nejkvalitnější. Dalším cílem v PV je připravit opatření pro snížení počtu odkladů nástupu povinné školní docházky.

ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

V oblasti ZV jde především o změny obsahu ZV a o zlepšení kvality ZV, a to např. podporou realizace a inovace vzdělávacích programů, konkrétně rámcových a školních vzdělávacích programů, dále zlepšením úrovně vzdělávání ve spolupráci s fakultami, které vzdělávají učitele. Dalšími cíli v oblasti ZV je doporučovat anglický jazyk jako první cizí jazyk už od 3. ročníku ZŠ, zajistit postupné kroky k přípravě a spuštění pravidelného zjišťování výsledků vzdělávání žáků v 5. a 9. ročnících ZŠ s cílem využít výsledky např. pro přijímací řízení na střední školy nebo pro vlastní hodnocení školy.

Další reformní kroky se týkají využití výsledků projektů a mezinárodních výzkumů pro formování vzdělávací politiky a pro práci učitelů, dále provedení rozboru příčin, které vedou ke zhoršování se výsledků českých žáků v mezinárodním šetření a navrhnutí opatření ke zlepšení tohoto stavu.

STŘEDNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Také v oblasti SV se jedná zejména o změny obsahu SV, a to poskytováním metodické podpory při zavádění školních vzdělávacích programů, podporou technického a přírodovědného odborného vzdělávání využíváním tzv. šablon, tj. předpřipravených typizovaných projektů, zlepšením výuky a systematickým hodnocením kvality vzdělávání v programech odborného vzdělávání.

Dalším cílem v oblasti SV je dokončení reformy maturitní zkoušky s důrazem na její propojení s přijímacím řízením na VŠ. V rámci tohoto cíle je stanoveno dohodnout se s představiteli VŠ o využití výsledků reformní maturitní zkoušky jako kritéria pro výběr a přijetí uchazečů o vysokoškolské studium. Dále připravit opatření umožňující státu a zřizovatelům využít výsledky maturitní zkoušky ke zvýšení kvality poskytovaných vzdělávacích služeb a ke zvýšení efektivity vynakládání prostředků státního rozpočtu na vzdělávání na středních školách. Reforma maturitní zkoušky by měla být dokončena do roku 2015.

Obdobným cílem je dokončení reformy závěrečné zkoušky v oborech vzdělání s výučním listem a zavedení této zkoušky jako standardní součásti do systému odborného vzdělávání a příprava s tím související legislativní úpravy. Tohoto cíle by mělo být dosaženo do roku 2014.

Dalším důležitým reformním krokem je podpora zajištění kvality odborného vzdělávání a další spolupráce se zaměstnavateli. Jedná se především o zavedení větší míry standardizace v rámcových a školních vzdělávacích programech pro oblast praktického vyučování, k jehož realizaci dochází na pracovištích zaměstnavatelů; usilování o přímou finanční podporu ze strany krajů a podnikatelského sektoru pro žáky oborů středního odborného vzdělávání, u kterých trvá dlouhodobý nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce.

VYŠŠÍ ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ

V oblasti VOV jsou cílem změny v obsahu a organizaci VOV. Jedná se především o zvýšení kvality VOV zavedením oborové deskriptory, tj. rámcové standardizace výsledků vzdělávání; vytvoření opatření, která zajistí přenositelnost kreditů mezi VOV a vysokoškolským vzděláním; změnu pravidel prodlužování akreditace programů.

Společným cílem pro SV a VOV je optimalizace sítě SŠ a VOŠ. Zahrnuje provedení analýzy struktury škol a školských zařízení v každém kraji a v případě SŠ a VOŠ zahrnuje také

provedení analýzy struktury vyučovaných oborů vzdělání podle údajů o demografickém vývoji. Na základě provedené analýzy bude připravena strategie optimalizace sítě SŠ a VOŠ.

Při přípravě a aplikaci strategie optimalizace v kraji bylo doporučeno snížit do školního roku 2013/2014 celkový počet žáků o 15 – 20 % v oborech vzdělání s maturitní zkouškou ve veřejných SŠ a VOŠ a nezvyšovat kapacitu soukromých a církevních SŠ a VOŠ. To vše při dodržení stanovených kritérií rozvoje regionálního školství a kritérií přijímání do SŠ.

OBLAST FINANCOVÁNÍ REGIONÁLNÍHO ŠKOLSTVÍ

V současné době jsou základními právními předpisy, které upravují financování regionálního školství zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů; zákon o státním rozpočtu na daný rok; zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů; obecně závazné předpisy, které upravují postup krajských úřadů při financování škol a školských zařízení zřizovaných územně samosprávnými celky. Dalšími důležitými dokumenty v oblasti financování regionálního školství by dále měly být vyhlášky o organizaci vzdělávání a školských služeb a rámcové vzdělávací programy. V současné době je nezbytné dokončit úpravy rámcových vzdělávacích programů, aby mohly být závazným podkladem pro stanovení finančních prostředků ze státního rozpočtu.

Základní cíle reformy financování jsou:

- zvýšení cílenosti finančních prostředků z rozpočtu MŠMT, kdy stávající systém by měl být nahrazen novým systémem, který bude kombinací systému normativů oborových a systému normativně nákladového,
- zvýšení spoluzodpovědnosti zřizovatelů za financování regionálního školství, pokud škole nebo školskému zařízení prostředky státního rozpočtu vymezené v novém systému financování nepostačují,
- doplnění stávajícího výkonového financování „na žáka“ v nových oborových normativech o další parametry,
- snížení administrativní náročnosti, která z procesu financování vyplývá pro školy a školská zařízení.

Nový systém má více reflektovat právní subjektivitu a autonomii škol a jejich zřizovatelů, a s tím spojenou zodpovědnost.

Uvedená reforma financování měla dle Dlouhodobého záměru ČR vstoupit v platnost od 1. 1. 2013 tak, aby finanční prostředky státního rozpočtu na rok 2013 již byly v celé rozpočtové linii, tj. MŠMT – krajské úřady – školy a školská zařízení, rozepisovány podle nových reformních principů.

DALŠÍ OBLASTI REGIONÁLNÍHO ŠKOLSTVÍ

Hlavní reformní kroky se dále týkají zvyšování kvality počátečního a dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a podpory dalších forem jejich profesního rozvoje, usilování o zlepšení jejich platového ohodnocení. S tím souvisí také příprava samostatného platového systému odměňování pedagogických pracovníků, který bude spojovat základní platový postup s kariérním systémem a příprava a projednání kariérního systému.

Dalším cílem je např. uplatňování systematické podpory mimořádně nadaných žáků, podpora škol dosahujících výborných výsledků v soutěžích vyhlašovaných MŠMT, snížení administrativní zátěže škol a školských zařízení, podpora dalšího vzdělávání pracovníků České školní inspekce, stimulace poptávky po dalším vzdělávání dospělých, tak aby se účast dospělých do roku 2020 zvýšila na 15 %.

4.2.2 Další opatření

Mezi další opatření stanovená v Dlouhodobém záměru ČR patří např. podpora vzdělávání pedagogických pracovníků všech typů škol zaměřeného na problematiku vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, zabezpečení personální a metodické připravenosti škol a školských zařízení, aby mohly zajistit podmínky vzdělávání žáků se zdravotním postižením a jiným znevýhodněním, podpora činnosti krajských koordinátorů pro oblast logopedické péče a pro oblast autismu, podpora žáků se sociálním znevýhodněním ve vzdělávání ve SŠ.

Dále se prosazuje snaha o zlepšení klimatu ve školách a školských zařízeních. Jedná se zejména o posílení odpovědnosti rodičů za vzdělávání a chování dítěte, metodickou a personální podporu škol v prevenci rizikového chování, zjišťování informací o předčasných odchodech ve vzdělávání.

V oblasti poradenství ve školství je cílem podpora systému metodického vedení školských a školních poradenských služeb, navýšení počtu poradenských pracovníků v závislosti na potřebách žáků, vytvoření koncepce systému kariérového poradenství, rozvíjení

informačního systému na podporu kvalifikovaného rozhodování o volbě profese a k tomu potřebného vzdělání.

Další cíle jsou stanoveny pro oblast ústavní a ochranné výchovy, např. dopracování standardů kvality práce v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy, pokračování v transformaci systému náhradní výchovné péče, novelizace právních norem v souladu s navrženými opatřeními.

Poslední dvě oblasti, kterých se týkají další opatření, jsou oblast jazykového, uměleckého a speciálního vzdělávání a oblast informační a komunikační technologie. Pro první z uvedených oblastí jsou stanoveny cíle jako např. podpora jazykového vzdělávání ve školách prostřednictvím programu „EU peníze školám“, zvýšení podílu kvalifikovaných učitelů cizích jazyků zejména na základních školách, nezvyšování kapacity základních uměleckých škol s ohledem na dosavadní vývoj, podpora realizace vzdělávacích programů konzervatoří, podpora partnerství mezi školami a kulturními institucemi. Pro druhou z uvedených oblastí se jedná např. o zvyšování úrovně dovedností žáků a učitelů v oblasti informační gramotnosti, sladit využití vzdělávacích technologií s probíhající reformou, věnovat zvýšenou pozornost etice využití technických prostředků tak, aby se minimalizovalo jejich zneužití.

5 Zhodnocení strategie rozvoje a systému financování škol

V předchozí kapitole jsme si charakterizovali systém financování regionálního školství v ČR a některé cíle a reformní kroky, které jsou obsahem Dlouhodobého záměru ČR. Nyní si provedeme zhodnocení z mého pohledu významných reformních kroků a cílů v oblasti základního a středního vzdělávání a systému financování v oblasti regionálního školství. Srovnávat a hodnotit budeme údaje zjištěné za školní roky 2009/2010 – 2013/2014.

Většina stanovených cílů a reformních kroků stanovených v Dlouhodobém záměru ČR měla být dle uvedených termínů splněna v průběhu let 2012 a 2013, některé až v roce 2014 nebo v roce 2015.

ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Na oblast ZV má dle tvrzení uvedených v příloze k Dlouhodobému záměru ČR velký vliv současný demografický vývoj, v jehož důsledku se od roku 2007 zvyšuje počet žáků na 1. stupni ZŠ a dále se rovněž zvyšuje počet dětí nastupujících do 1. ročníku ZŠ, který se má dle předpokladů zvyšovat až do roku 2014.

V tabulce č. 5.1 je uveden počet dětí, které navštěvovaly 1. ročník ZŠ ve školním roce 2009/2010 – 2013/2014 souhrnně za celou ČR.

Tab. č. 5.1: Počet dětí navštěvujících 1. ročník ZŠ za celou ČR

Počet dětí ve školním roce				
2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014
94 383	96 131	101 173	106 240	111 422

Zdroj: *Statistické ročenky školství, výkonové ukazatele*. [on-line]. 2013. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>, vlastní zpracování

Z tabulky č. 5.1 vyplývá, že počet dětí, které navštěvovaly 1. ročník ZŠ, se skutečně neustále zvyšuje. Mezi školním rokem 2009/2010 a 2013/2014 došlo ke zvýšení počtu dětí o 18 %. Pokud si za stejné školní roky srovnáme počet dětí na 1. stupni ZŠ a na 2. stupni ZŠ zjistíme, že zatímco počet dětí na 1. stupni ZŠ se také neustále zvyšuje, počet dětí na 2. stupni ZŠ v letech 2009/2010 – 2012/2013 mírně klesal. K jeho mírnému zvýšení došlo opět v roce 2013/2014. Tento vývoj je uveden v tabulce č. 5.2 souhrnně za celou ČR.

Tab. č. 5.2: Počet žáků na 1. a 2. stupni ZŠ za celou ČR

Stupeň ZŠ	Počet žáků ve školním roce				
	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014
1. stupeň	460 754	465 380	474 327	488 106	505 983
2. stupeň	333 705	324 106	320 315	319 844	321 671
Celkem	794 459	789 486	794 642	807 950	827 654

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Výkonová data o školách a školských zařízeních – 2003/2004 až 2013/2014*. [on-line]. 2013. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/vykonova-data-o-skolach-a-skolskych-zarizenich-2003-04-2013>, vlastní zpracování

Z údajů uvedených v tabulce č. 5.2 si vypočteme, že mezi obdobími 2009/2010 a 2012/2013 došlo k poklesu žáků na 2. stupni ZŠ o 4,2 %. Počet žáků na 1. stupni ZŠ se mezi danými obdobími zvýšil o 5,9 % a celkový počet žáků ZŠ se mezi těmito obdobími zvýšil o 1,7 %.

Důvodem nárůstu žáků na 1. stupni ZŠ je skutečnost, že do škol nastoupily tzv. silnější ročníky žáků, naopak pokles žáků na 2. stupni ZŠ do školního roku 2012/2013 byl způsoben skutečností, že ho navštěvují nejslabší ročníky žáků, kteří se narodili na přelomu tisíciletí.⁴⁹

Jedním z reformních kroků stanovených pro oblast ZV je pravidelné zjišťování výsledků vzdělávání žáků na úrovni 5. a 9. ročníků ZŠ. Pravidelné zjišťování výsledků je realizováno Českou školní inspekci v rámci projektu NIQUES. Na základě zjištěných výsledků bude možno poskytovat žákům, rodičům a školám účinnou zpětnou vazbu o vzdělávacím procesu.

Plný název strategického rozvojového projektu NIQUES je „Národní systém inspekčního hodnocení vzdělávací soustavy v České republice“. Česká školní inspekce je nositelem a realizátorem projektu a MŠMT je poskytovatelem podpory prostřednictvím Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost.⁵⁰

Pravidelné zjišťování výsledků prozatím proběhlo ve dvou školních letech.

První celoplošná generální zkouška zjišťování výsledků se uskutečnila na přelomu května a června školního roku 2011/2012. Do zkoušky bylo zapojeno 3 658 škol, což je 99,8 % všech škol, pro které byla celoplošná generální zkouška určena, a 161 653 žáků těchto škol. Testování probíhalo elektronickou formou. Testovaly se znalosti žáků 5. a 9. ročníků ZŠ a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií a konzervatoří, a to z matematiky, českého jazyka a cizího jazyka (nejvíce žáků preferovalo anglický jazyk, dalšími cizími jazyky zejména pro žáky 9. ročníků potom byl německý a francouzský jazyk). Žáci nejprve absolvovali úvodní společnou část testu a podle úspěšnosti v této společné části pak pokračovali v řešení úloh základní úrovně nebo vyšší úrovně.⁵¹

Dle informací České školní inspekce byly výsledky první celoplošné generální zkoušky ověřování výsledků velmi dobře využitelné pro žáka a jeho rodiče, pro učitele a ředitele škol a také pro samotnou Českou školní inspekci. Získané podněty byly analyzovány a na jejich základě byl upraven elektronický testovací systém, obsah testů a organizační parametry pro úspěšnou realizaci druhé celoplošné generální zkoušky.

---

⁴⁹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2012*. [on-line]. 2013. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/vyrocní-zpravy-o-stavu-a-rozvoji-vzdelavani-v-ceske-1>

⁵⁰ NIQUES. Národní systém inspekčního hodnocení vzdělávací soustavy. [on-line]. 2013. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.niques.cz/Co-je-NIQUES>

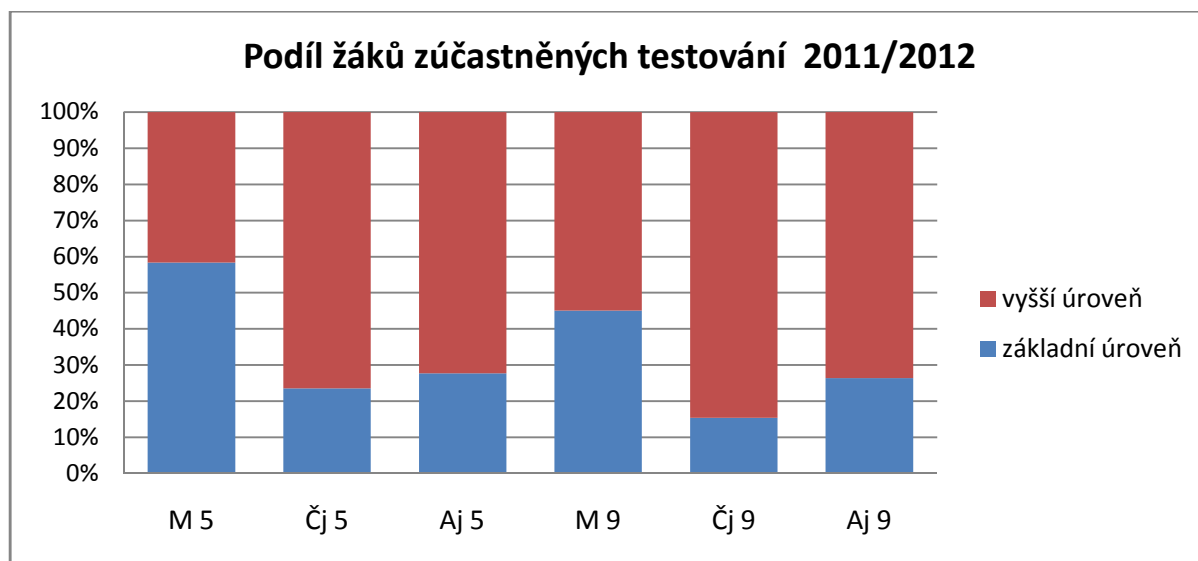
⁵¹ NIQUES. *Závěrečná zpráva o přípravě, průběhu a výsledcích první celoplošné generální zkoušky ověřování výsledků žáků v počátečním vzdělávání (ve školním roce 2011/2012 pilotovaném na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol)*. [on-line]. 2012. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: [http://www.niques.cz/Archiv/Testovani-v-5-a-9-roc-\(1-generalni-zkouska\)/Zaverecna-zprava-prvni-celoplosna-generalni-zkousk](http://www.niques.cz/Archiv/Testovani-v-5-a-9-roc-(1-generalni-zkouska)/Zaverecna-zprava-prvni-celoplosna-generalni-zkousk)

Do druhé celoplošné generální zkoušky se zapojilo 3 759 škol, což je 99,9 % všech škol, pro které byla celoplošná generální zkouška určena, a 166 150 žáků těchto škol. Zkouška se uskutečnila na přelomu května a června školního roku 2012/2013. Cílem zkoušky bylo stejně jako u první zkoušky především poskytnutí zpětné vazby žákům, rodičům, učitelům, ředitelům škol i státu, jak si žáci příslušných ročníků stojí v hlavních předmětech v porovnání se vzdělávacími standardy, v čem jsou slabší a v čem naopak minimální vzdělávací požadavky v jednotlivých předmětech splňují.

Podmínky testování a předměty byly shodné jako u první generální zkoušky. Žáci opět nejprve absolvovali úvodní společnou část testu a podle úspěšnosti v této společné části pak pokračovali v řešení úloh základní úrovně nebo vyšší úrovně.⁵²

V grafu č. 5.1 je zobrazen podíl žáků 5. a 9. ročníků, kteří se zúčastnili testování ve školním roce 2011/2012 a v grafu č. 5.2 je zobrazen podíl žáků 5. a 9. ročníků, kteří se zúčastnili testování ve školním roce 2012/2013. Údaje v obou grafech jsou členěny dle předmětů a dosažené úrovně obtížnosti.⁵³

Graf č. 5.1: Podíl žáků zúčastněných testování ve školním roce 2011/2012

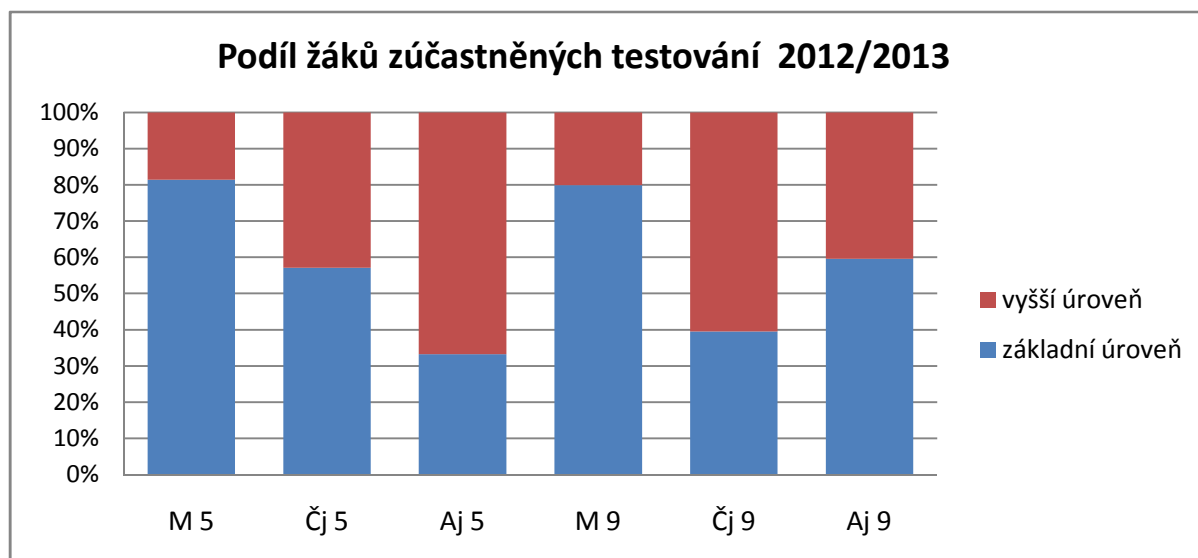

Zdroj: NIQUES. Závěrečná zpráva o přípravě, průběhu a výsledcích první celoplošné generální zkoušky ověřování výsledků žáků v počátečním vzdělávání (ve školním roce 2011/2012 pilotovaném na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol). [on-line]. 2012. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: [http://www.niqes.cz/Archiv/Testovani-v-5-a-9-roc-\(1-generalni-zkouska\)/Zaverecna-zprava-prvni-celoplosna-generalni-zkousk](http://www.niqes.cz/Archiv/Testovani-v-5-a-9-roc-(1-generalni-zkouska)/Zaverecna-zprava-prvni-celoplosna-generalni-zkousk), vlastní zpracování

⁵² NIQUES. Závěrečná zpráva o přípravě, průběhu a výsledcích druhé celoplošné generální zkoušky ověřování výsledků žáků v počátečním vzdělávání (ve školním roce 2012/2013 pilotovaném na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol). [on-line]. 2013. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: [http://www.niqes.cz/Archiv/Testovani-v-5-a-9-roc-\(2-generalni-zkouska\)/Zaverecna-zprava-druha-celoplosna-generalni-zkousk](http://www.niqes.cz/Archiv/Testovani-v-5-a-9-roc-(2-generalni-zkouska)/Zaverecna-zprava-druha-celoplosna-generalni-zkousk)

⁵³ Zkratky předmětů v grafu: M 5 – matematika 5. ročník, Čj 5 – český jazyk 5. ročník, Aj 5 – anglický jazyk 5. ročník, M 9 – matematika 9. ročník, Čj 9 – český jazyk 9. ročník, Aj 9 – anglický jazyk 9. ročník

Graf č. 5.2: Podíl žáků zúčastněných testování ve školním roce 2012/2013

Zdroj: NIQUES. *Závěrečná zpráva o přípravě, průběhu a výsledcích druhé celoplošné generální zkoušky ověřování výsledků žáků v počátečním vzdělávání (ve školním roce 2012/2013 pilotovaném na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol)*. [on-line]. 2013. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: [http://www.niqes.cz/Archiv/Testovani-v-5-a-9-roc-\(2-generalni-zkouska\)/Zaverecna-zprava-druha-celoplosna-generalni-zkousk](http://www.niqes.cz/Archiv/Testovani-v-5-a-9-roc-(2-generalni-zkouska)/Zaverecna-zprava-druha-celoplosna-generalni-zkousk), vlastní zpracování

Jak vyplývá z grafu č. 5.1 a z grafu č. 5.2 ve školním roce 2012/2013 dosáhlo vyšší úrovně méně žáků než ve školním roce 2011/2012.

V tabulce č. 5.3 je uvedena průměrná úspěšnost žáků 5. a 9. ročníků ZŠ včetně odpovídajících ročníků víceletých gymnázií. Údaje se týkají pouze společné části testu a jsou uvedeny za školní rok 2011/2012 a 2012/2013 v členění podle předmětů. Vzhledem k tomu, že z cizích jazyků nejvíce žáků při testování preferovalo anglický jazyk, jsou v tabulce uvedeny pouze údaje o tomto jazyce.

Jak vyplývá z údajů uvedených v tabulce č. 5.3, žáci 5. ročníků byli v obou letech nejméně úspěšní v matematice, nejúspěšnější byli ve školním roce 2011/2012 v českém jazyce a ve školním roce 2012/2013 v anglickém jazyce. Obdobná situace byla u žáků 9. ročníků, kteří byli také v obou letech nejméně úspěšní v matematice a nejúspěšnější byli v obou letech v českém jazyce.

Tab. č. 5.3: Průměrná úspěšnost žáků ve společné části testu

Školní rok	5. ročník			9. ročník		
	Matematika	Český jazyk	Anglický jazyk	Matematika	Český jazyk	Anglický jazyk
2011/2012	60 %	67 %	66 %	62 %	74 %	67 %
2012/2013	53 %	70 %	79 %	54 %	73 %	62 %

Zdroj: NIQUES. *Závěrečná zpráva o přípravě, průběhu a výsledcích první celoplošné generální zkoušky ověřování výsledků žáků v počátečním vzdělávání (ve školním roce 2011/2012 pilotovaném na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol).* [on-line]. 2012. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: [http://www.niques.cz/Archiv/Testovani-v-5-a-9-roc-\(1-generalni-zkouska\)/Zaverecna-zprava-prvni-celoplosna-generalni-zkousk](http://www.niques.cz/Archiv/Testovani-v-5-a-9-roc-(1-generalni-zkouska)/Zaverecna-zprava-prvni-celoplosna-generalni-zkousk)

NIQUES. *Závěrečná zpráva o přípravě, průběhu a výsledcích druhé celoplošné generální zkoušky ověřování výsledků žáků v počátečním vzdělávání (ve školním roce 2012/2013 pilotovaném na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol).* [on-line]. 2013. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: [http://www.niques.cz/Archiv/Testovani-v-5-a-9-roc-\(2-generalni-zkouska\)/Zaverecna-zprava-druha-celoplosna-generalni-zkousk](http://www.niques.cz/Archiv/Testovani-v-5-a-9-roc-(2-generalni-zkouska)/Zaverecna-zprava-druha-celoplosna-generalni-zkousk)
vlastní zpracování

Po celkovém zhodnocení provedeného ověřování došla Česká školní inspekce k závěru, že také výsledky druhé celoplošné generální zkoušky byly velmi dobře využitelné pro žáka a jeho rodiče, pro učitele a ředitele škol a také pro samotnou Českou školní inspekci.

Přesto Česká školní inspekce navrhla, aby se pravidelné celoplošné ověřování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. ročníků ZŠ provádělo pouze jednou za čtyři roky a mimo tato celoplošná šetření by se každý rok prováděla výběrová šetření na vzorku škol, s tím, že tato výběrová šetření by byla směřována do jiných ročníků a byla by zaměřena nejen na jednotlivé předměty, ale také na podporu rozvoje a dosaženou úroveň žáků v klíčových gramotnostech.

Důvodem tohoto návrhu je např. to, že delší prodleva mezi celoplošnými ověřováními umožní přijmout, realizovat a vyhodnotit i opatření, která působí delší dobu, dále že každoroční celoplošné testování bude pouze zvyšovat zátěž pro školy a každoroční celoplošné testování míry naplnění požadavků minimálních standardů bude významně omezovat prostor pro sledování a hodnocení dalších výstupů výuky i v jiných vzdělávacích oblastech.

Pro školní rok 2013/2014 tak již bylo rozhodnuto, že se celoplošné ověřování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. ročníků ZŠ nebude realizovat. Bude realizováno pouze výběrové šetření na vzorku škol.⁵⁴

⁵⁴ NIQUES. *Informace k elektronickému testování žáků ve školním roce 2013/2014.* [on-line]. 2013. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.niques.cz/Aktuality/Informace-k-elektronickemu-testovani-zaku-ve-skoln>

V květnu a červnu roku 2014 tak bude provedeno pouze výběrové šetření na vzorku asi 400 škol. Výběrové šetření bude zaměřeno na ověření výsledků žáků 4. a 8. ročníků ZŠ a 2. ročníků SOŠ. Ověřovanými oblastmi budou pro 4. ročníky ZŠ Člověk a jeho svět, pro 8. ročníky ZŠ a 2. ročníky SOŠ jazyková gramotnost – cizí jazyk a pouze pro 8. ročníky ZŠ přírodovědná gramotnost.⁵⁵

STŘEDNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

V oblasti SV je jedním ze stanovených reformních kroků optimalizace sítě středních škol. Při přípravě této optimalizace bylo mimo jiné v Dlouhodobém záměru ČR doporučeno snížit do školního roku 2013/2014 celkový počet žáků v oborech vzdělávání s maturitou ve veřejných SŠ o 15 – 20 % a zároveň nezvyšovat kapacitu soukromých a církevních SŠ.

Přehled celkového počtu žáků v oborech vzdělávání s maturitou ve veřejných, soukromých a církevních SŠ je uveden v tabulce č. 5.4.

Tab. č. 5.4: Počet žáků SŠ v oborech vzdělávání s maturitou

Zřizovatel	Počet žáků ve školním roce				
	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Veřejný	334 391	321 657	305 636	288 115	274 360
Soukromý	52 504	47 902	43 653	39 943	37 822
Církevní	8 815	8 706	8 622	8 597	8 709
Celkem	395 710	378 265	357 911	336 655	320 891

Zdroj: *Statistické ročenky školství, výkonové ukazatele*. [on-line]. 2013. [cit. 10.04.2014].

Dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>, vlastní zpracování

Z údajů uvedených v tabulce č. 5.4 vyplývá, že ve školních letech 2009/2010 – 2013/2014 došlo k poklesu žáků ve veřejných SŠ v oborech vzdělání s maturitou. Pokud srovnáme školní rok 2011/2012 s rokem 2013/2014 tak zjistíme, že počet žáků ve veřejných SŠ byl snížen o 10 %, tedy o něco méně než bylo doporučováno. Počet žáků soukromých SŠ byl rovněž snížen, a to o 13 %, v případě počtu žáků u církevních SŠ došlo v roce 2013/2014 oproti roku 2011/2012 k nárůstu žáků o 1 %.

⁵⁵ NIQUES. *Česká školní inspekce provede výběrové šetření výsledků žáků*. [on-line]. 2014. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.niqes.cz/Aktuality/Ceska-skolni-inspekce-provede-vyberove-setreni-vys>

Počet SŠ v členění dle jednotlivých zřizovatelů byl uveden již ve 3. kapitole diplomové práce v tabulce č. 3.1. Dle údajů uvedených v tabulce je zřejmé, že celkově dochází k poklesu počtu SŠ. Při srovnání počtu SŠ ve školním roce 2009/2010 a 2013/2014 jsme zjistili, že došlo ke snížení počtu veřejných SŠ o 5,9 % a soukromých SŠ o 9 %. Pouze v případě církevních SŠ došlo mezi uvedenými obdobími k nárůstu škol o 1,8 %.

Dalším důležitým cílem v Dlouhodobém záměru ČR v oblasti SV je reforma maturitní zkoušky, která by měla být dokončena do roku 2015 a reforma závěrečné zkoušky, která by měla být dokončena do roku 2014.

První návrhy tzv. státní maturity jsou již z roku 2004. Dle těchto návrhů měla být státní maturita realizována již v roce 2008. Realizace byla odložena na školní rok 2009/2010 a poté znovu odložena na školní rok 2010/2011, kdy byla nová maturitní zkouška poprvé uskutečněna.

Maturitní zkouška se skládá ze společné, tj. státní části a profilové, tj. školní části (nabídku a počet předmětů určuje ředitel školy). Pro školní roky 2010/2011 a 2011/2012 byly stanoveny pro povinné předměty dvě úrovně obtížnosti – základní a vyšší, které si student mohl sám zvolit. Pro školní roky 2012/2013 a 2013/2014 již existuje pouze jedna úroveň obtížnosti pro povinné i nepovinné předměty, která odpovídá základní úrovni.

Maturitní zkouška prozatím obsahuje pouze dvě povinné zkoušky, a to z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka *nebo* matematiky. Pro školní rok 2011/2012 měly být schváleny tři povinné zkoušky – z českého jazyka a literatury, z cizího jazyka a z matematiky. Tento návrh byl odložen na školní rok 2012/2013. Ale opět nebyl schválen.

Dle Dlouhodobého záměru ČR měla být povinná maturitní zkouška z matematiky zavedena do roku 2014 ve vybraných oborech vzdělání, např. u gymnázií, technických a přírodovědných lyceí.

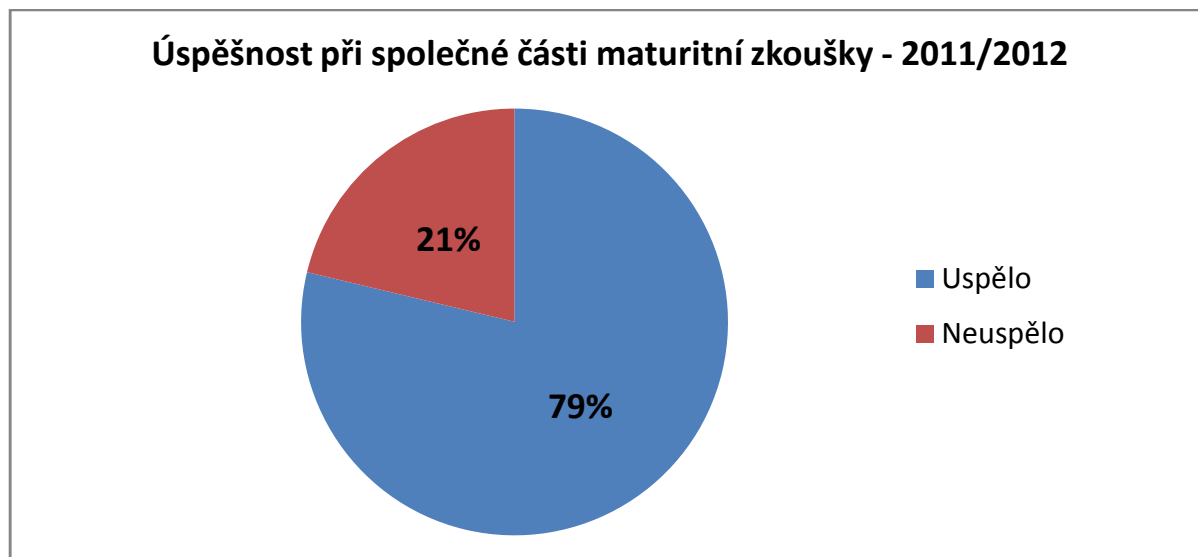
Dle dostupných informací ale i pro maturitní zkoušky ve školním roce 2013/2014 zůstaly stejné podmínky jako v předchozích třech letech, tzn. že povinné zkoušky jsou stanoveny pouze ze dvou předmětů, a to z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka *nebo* matematiky.⁵⁶

---

⁵⁶ NOVÁ MATURITA oficiálně! *Model maturitní zkoušky pro rok 2014*. [on-line]. 2014. [cit. 20.04.2014]. Dostupné z: <http://www.novamaturita.cz/maturita-2014-1404036553.html>

V grafu č. 5.3 je uvedena úspěšnost studentů při absolvování společné části maturitní zkoušky ve školním roce 2011/2012.

Graf č. 5.3: Úspěšnost studentů při společné části maturitní zkoušky - 2011/2012

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2012*. [on-line]. 2013. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/vyrocní-zpravy-o-stavu-a-rozvoji-vzdelavani-v-ceske-1>, vlastní zpracování

MŠMT již zveřejnilo katalogy požadavků na společnou část maturitních zkoušek konaných po 1. 1. 2015, tedy ve školním roce 2014/2015. V katalogích jsou provedeny zejména změny, které reagují na zkušenosti předešlých čtyř zkušebních období maturitní zkoušky a na názory a náměty odborné pedagogické veřejnosti. Pro vydání katalogů požadavků pro společné části maturitní zkoušky pro rok 2016 se uskuteční další rozsáhlá odborná diskuse.⁵⁷

Na základě uvedených skutečností se domnívám, že reforma maturitní zkoušky tak, jak je stanovena v Dlouhodobém záměru ČR, tj. např. využití výsledků maturitní zkoušky jako kritérium pro přijetí k vysokoškolskému studiu, zavedení jednotných prvků v profilové části maturitní zkoušky, zavedení povinné zkoušky z matematiky, nebude ukončena do roku 2015.

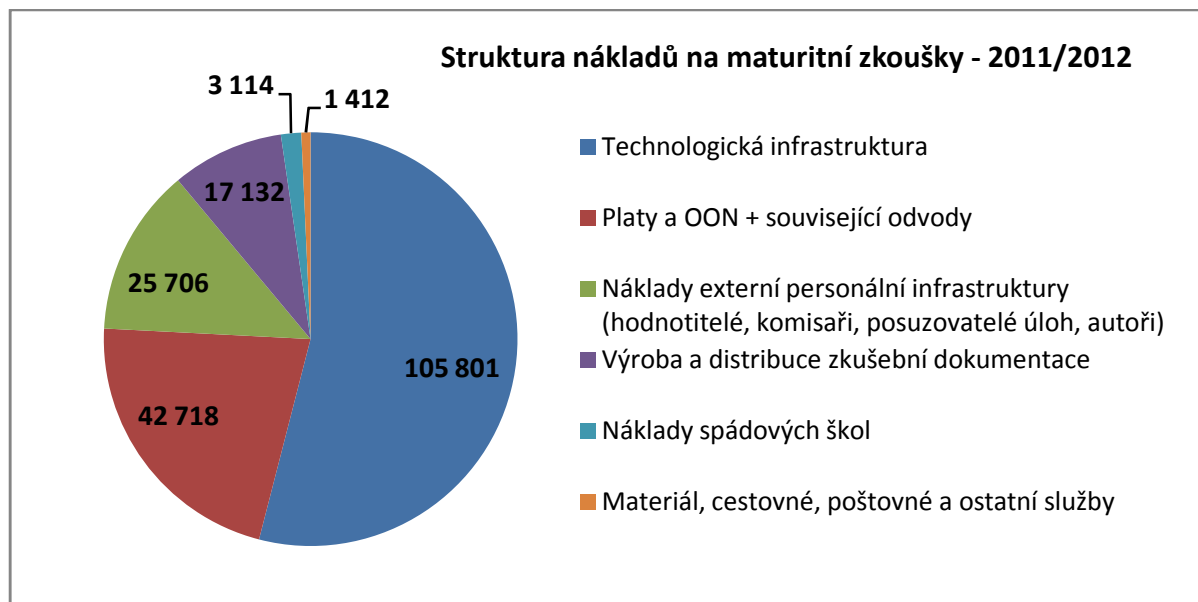
Náklady na maturitní zkoušky ve školním roce 2011/2012 činily celkem 195 883 tis. Kč. Údaje za školní rok 2012/2013 nebyly dosud zveřejněny.

⁵⁷ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Katalogy požadavků pro zkoušky společné části maturitní zkoušky konané v roce 2015*. [on-line]. 2014. [cit. 20.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/stredni-vzdelavani/katalogy-pozadavku-pro-zkousky-spolecne-casti-maturitni?lang=1>

V grafu č. 5.4 je zobrazena struktura nákladů vynaložených na maturitní zkoušky ve školním roce 2011/2012. Údaje jsou vykázané v tis. Kč.

Graf č. 5.4: Struktura nákladů na maturitní zkoušky ve školním roce 2011/2012

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2012*. [on-line]. 2013. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/vyrocnizpravy-o-stavu-a-rozvoji-vzdelavani-v-ceske-1>, vlastní zpracování

Z údajů uvedených v grafu č. 5.4 vyplývá, že největší část nákladů na maturitní zkoušku ve školním roce 2011/2012 činily náklady na technologickou infrastrukturu ve výši 105 801 tis. Kč a druhou největší položkou jsou náklady na platy a ostatní osobní náklady včetně souvisejících odvodů ve výši 42 718 tis. Kč.

V případě závěrečné zkoušky v učebních oborech jsou první návrhy na její reformu rovněž z roku 2004. V té době měly školy v přípravě závěrečných zkoušek velkou volnost, obsah zkoušek byl zcela v kompetenci ředitelů škol. Docházelo k tomu, že závěrečné zkoušky měly různou úroveň, což kritizovaly samotné školy, ale také zaměstnavatelé.

První společná zadání byla navržena ve školním roce 2003/2004 pro tři vybrané obory vzdělání – automechanik, elektrikář – silnoproud a kuchař. V dalším roce rozhodlo MŠMT, že se mají jednotná zadání ověřit v celém rozsahu tříletých učebních oborů a zařadilo toto ověřování do systémového projektu ESF Kvalita I (2005 – 2008). Dále následoval projekt Nová závěrečná zkouška (2009 – 2012) a Nová závěrečná zkouška 2 (2012 – 2014). Projekty jsou spolufinancovány z Evropských strukturálních fondů a ze státního rozpočtu ČR.

Pro využití jednotného zadání alespoň v jednom z vyučovaných oborů se ve školním roce 2011/2012 rozhodlo

- 81 % škol v oborech vzdělání poskytující střední vzdělání s výučním listem, kde závěrečnou zkoušku podle jednotného zadání skládalo 23 321 žáků, tj. 78 % žáků,
- 61 % škol s dvouletými a tříletými obory vzdělání, které poskytují střední vzdělání s výučním listem, kde závěrečnou zkoušku podle jednotného zadání skládalo 1 669 žáků, tj. 46 % žáků.⁵⁸

Předpokládá se, že stanovený cíl spočívající v dokončení reformy závěrečné zkoušky bude splněn dle stanovených termínů.

SYSTÉM FINANCOVÁNÍ

Významným reformním krokem stanoveným v Dlouhodobém záměru ČR je reforma financování regionálního školství. Jedním z bodů této reformy je nahrazení stávajícího systému financování, tj. prostřednictvím republikových a krajských normativů, novým systémem, který by měl kombinovat systém normativů oborových (především pro předškolní vzdělávání a vzdělávání poskytující stupeň vzdělání) a systém normativně nákladový (pro vzdělávání neposkytující stupeň vzdělávání, školské služby a provozní zaměstnance škol a školských zařízení).

Dle Dlouhodobého záměru ČR měla reforma financování vstoupit v platnost od 1. 1. 2013, takže finanční prostředky na rok 2013 již měly být rozepisovány podle nových reformních principů. Reforma prozatím nebyla dokončena.

V roce 2014 je financování regionálního školství založeno opět na kombinaci výkonového a programového financování. Výkonové financování regionálního školství ze státního rozpočtu probíhá stejně jako v předchozích letech, tj. prostřednictvím stanovených republikových a krajských normativů.

Největší podíl finančních prostředků ze státního rozpočtu tvoří finanční prostředky rozepsané prostřednictvím republikových normativů, tedy na základě výkonového financování. Finanční prostředky přidělené na základě programového financování tvoří pouze minimální část disponibilních zdrojů. V roce 2014 tvořily tyto prostředky asi 0,62 % disponibilních zdrojů a v roce 2013 pouze 0,4 % disponibilních zdrojů.

---

⁵⁸ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2012*. [on-line]. 2013. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/vyrocní-zpravy-o-stavu-a-rozvoji-vzdelavani-v-ceske-1>

MŠMT stanovuje pro každý rok Principy rozpisu rozpočtu a rozpis rozpočtu přímých výdajů regionálního školství územních samosprávných celků. V Principech je pro každý rok stanoven objem finančních prostředků přidělovaných z kapitoly 333 MŠMT, rozpočet mzdových prostředků a rozpočet ostatních běžných výdajů pro krajské a obecní školství. Dále je zde uveden přehled vývoje výkonu pro dané školní roky, tj. celkový počet dětí, žáků a studentů zahrnutý do výpočtu republikových normativů a dále kvantifikace a struktura výdajů na regionální školství pro daný rok.

V tabulce č. 5.5 je uvedena výše schváleného rozpočtu běžných výdajů regionálního školství územních samosprávných celků v letech 2011 – 2014.

Tab. č. 5.5: Výše schváleného rozpočtu běžných výdajů v letech 2011 - 2014

v tis. Kč

Výdaje	Rok			
	2011	2012	2013	2014
Neinvestiční výdaje	72 477 496	78 059 875	77 882 006	79 234 584
v tom mzdové prostředky	53 005 155	57 310 224	56 536 384	57 538 182
zákonné odvody	18 546 124	20 052 922	19 782 079	20 132 859
ostatní neinvestiční výdaje	926 217	696 729	1 563 543	1 563 543

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Principy rozpisu rozpočtu a rozpis rozpočtu přímých výdajů RgŠ územních samosprávných celků na rok 2011 v úrovni MŠMT – KÚ*. [on-line]. 2011. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/principy-rozpisu-rozpocet-a-rozpis-rozpocet-primych-vydaju-1>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Principy rozpisu rozpočtu a rozpis rozpočtu přímých výdajů RgŠ územních samosprávných celků na rok 2012 v úrovni MŠMT – KÚ*. [on-line]. 2012. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/principy-rozpisu-rozpocet-a-rozpis-rozpocet-primych-vydaju-2>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Principy rozpisu rozpočtu a rozpis rozpočtu přímých výdajů RgŠ územních samosprávných celků na rok 2013 v úrovni MŠMT – KÚ*. [on-line]. 2013. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/principy-rozpisu-rozpocet-a-rozpis-rozpocet-primych-vydaju-4>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Principy rozpisu rozpočtu a rozpis rozpočtu přímých výdajů RgŠ územních samosprávných celků na rok 2014 v úrovni MŠMT – KÚ*. [on-line]. 2014. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/principy-rozpisu-rozpocet-a-rozpis-rozpocet-primych-vydaju-5>

vlastní zpracování

Porovnáním údajů uvedených v tabulce č. 5.5 jsme zjistili, že v roce 2013 došlo ke snížení schváleného rozpočtu výše neinvestičních výdajů pro regionální školství územních samosprávných celků oproti roku 2012 o 177 869 tis. Kč, což je 0,22 %. Naopak v roce 2014 došlo ke zvýšení schváleného rozpočtu oproti roku 2013 o 1 352 578 tis. Kč, což je 0,17 %. V roce 2014 se zvýšení týká mzdových prostředků a zákonných odvodů. Ostatní neinvestiční

výdaje zůstaly ve stejné výši.

Další možností financování regionálního školství jsou finanční prostředky poskytované z dotací ze státního rozpočtu, rozpočtů krajů a obcí a finanční prostředky z Evropských strukturálních fondů.

V oblasti Evropských strukturálních fondů byl pro období 2014 – 2020 schválen Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání. Program je zaměřen na zvýšení kvality vzdělávání, zajištění podmínek pro kvalitní výzkum, propojení vzdělávání a výzkumu s trhem práce a posílení principu rovného přístupu ke vzdělávání. Oblasti intervencí operačního programu zahrnují podporu rovnosti a kvality ve vzdělávání, rozvoj lepších kompetencí pro trh práce, posílení kapacit pro kvalitní výzkum a jeho přínos pro společnost.⁵⁹

---

⁵⁹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *OP Výzkum, vývoj a vzdělávání období 2014-2020*. [on-line]. 2014. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/op-vvv>

6 Závěr

Koncepce školství a vzdělávání je součástí vzdělávací politiky České republiky. Jedním z obecných cílů vzdělávání je získání všeobecného vzdělání nebo všeobecného a odborného vzdělání.

Vzdělávací soustavu v České republice tvoří školy a školská zařízení, která poskytují služby a vzdělávání, které doplňují nebo podporují vzdělávání ve školách nebo s ním přímo souvisejí, nebo zajišťují ústavní a ochrannou výchovu nebo preventivně výchovnou péči.

Cílem diplomové práce, který byl stanoven v jejím úvodu, bylo charakterizovat vzdělávací soustavu v České republice, její strukturu a vývoj a analyzovat strategii rozvoje a systém financování regionálního školství. Stanoveného cíle bylo dosaženo a byl postupně rozpracován ve čtyřech kapitolách.

Kapitola první se zabývala strukturou vzdělávací soustavy. V první části kapitoly jsou objasněny souvislosti mezi veřejným sektorem a vzděláváním. Dále je charakterizována vzdělávací soustava v České republice, kterou tvoří školy a školská zařízení. Stručně jsou popsány jednotlivé stupně vzdělávací soustavy, kterými jsou předškolní vzdělávání, základní vzdělávání, střední vzdělávání, vzdělávání v konzervatořích, vyšší odborné vzdělávání a vysokoškolské vzdělávání.

Další kapitola je zaměřena na charakteristiku vývoje vzdělávací soustavy a zřizovatelů škol. V České republice došlo k velmi podstatným změnám ve vývoji školství po tzv. Sametové revoluci v roce 1989 a v následujících letech. Vlivem reformy veřejné správy došlo k obnovení obecního a později také krajského zřízení. Došlo ke vzniku regionálního školství, které zahrnuje všechny školy s výjimkou vysokých škol. Zřizovatelem právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení se kromě státu staly kraje a obce a dále také registrované církve a náboženské společnosti, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy a ostatní právnické osoby a fyzické osoby. Tyto změny ovlivnily také celkový obsah vzdělávání a systém financování.

Analýza systému financování a strategie rozvoje vzdělávací soustavy v oblasti regionálního školství je obsahem další kapitoly. Základní strategické cíle a směry dalšího vývoje vzdělávací soustavy jsou konkretizovány v Dlouhodobém záměru ČR, jehož návrh zpracovává MŠMT a dále projednává s příslušnými ústředními odborovými orgány, příslušnými organizacemi zaměstnavatelů s celostátní působností a s kraji. Poté jej předkládá ke schválení vládě, která jej předkládá k projednání Poslanecké sněmovně a Senátu

Parlamentu. V souladu s Dlouhodobým záměrem ČR potom krajské úřady zpracovávají dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v příslušném kraji a předkládají je k vyjádření MŠMT. Posledním schváleným dlouhodobým záměrem je Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2011 – 2015.

Financování regionálního školství ze státního rozpočtu je založeno na kombinaci výkonového a programového financování. Výkonové financování se uskutečňuje prostřednictvím republikových normativů. Programové financování představuje významný doplněk výkonového financování a uskutečňuje se prostřednictvím rozvojových programů, které vyhláší MŠMT. Další možností financování regionálního školství jsou finanční prostředky poskytované z dotací ze státního rozpočtu, rozpočtů krajů a obcí a finanční prostředky z Evropských strukturálních fondů.

Poslední kapitola diplomové práce je zaměřena na celkové zhodnocení analyzované strategie a systému financování regionálního školství. K hodnocení byly vybrány z mého pohledu důležité cíle a reformní kroky z oblasti základního a středního vzdělávání a financování regionálního školství, které jsou obsahem Dlouhodobého záměru ČR.

Z diplomové práce vyplývá, že počet škol v regionálním školství se v některých oblastech vzdělávání zvyšuje, v některých naopak snižuje. V případě mateřských škol dochází ke zvyšování jejich počtu, a to nejvíce u soukromých zřizovatelů. V případě základních škol dochází u veřejných zřizovatelů ke snižování jejich počtu, naopak zejména u soukromých zřizovatelů se jejich počet stále zvyšuje. U středních škol a vyšších odborných škol dochází ke snižování jejich počtu u všech zřizovatelů. Hypotézu 1 stanovenou v úvodu diplomové práce, že počet škol v regionálním školství se snižuje, tedy můžeme potvrdit pouze částečně.

Dále z práce vyplývá, že v důsledku demografického vývoje došlo v oblasti základního vzdělávání v průběhu školních let 2009/2010 – 2013/2014 ke zvyšování počtu žáků na 1. stupni základních škol a naopak ke snižování počtu žáků na 2. stupni základních škol. Mezi obdobími 2009/2010 a 2012/2013 došlo k poklesu žáků na 2. stupni základních škol o 4,2 %, počet žáků na 1. stupni základních škol se mezi danými obdobími zvýšil o 5,9 % a celkový počet žáků základních škol se zvýšil o 1,7 %. Dále došlo také ke zvyšování počtů dětí nastupujících do 1. ročníku základní školy, mezi školním rokem 2009/2010 a 2013/2014 se počet dětí zvýšil o 18 %.

V oblasti základního vzdělávání byly v souladu s Dlouhodobým záměrem ČR ve školním roce 2011/2012 a 2012/2013 provedeny generální zkoušky pravidelného zjišťování výsledků

vzdělávání žáků na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií, které realizovala Česká školní inspekce. Po celkovém zhodnocení provedených generálních zkoušek bylo zjištěno, že výsledky ověřování byly velmi dobře využitelné pro žáka a jeho rodiče, pro učitele a ředitele škol a také pro samotnou Českou školní inspekci. Na druhou stranu ale také bylo zjištěno, že každoroční celoplošné testování bude pouze zvyšovat zátěž pro školy a neumožní přijmout, realizovat a vyhodnotit opatření, která působí delší dobu. Proto bylo navrženo provádět celoplošné ověřování pouze jednou za čtyři roky a doplnit jej každoročním ověřováním výsledků pouze ve vybraném vzorku škol a nejen pro žáky 5. a 9. ročníků základních škol.

Dalším důležitým cílem stanoveným tentokrát pro oblast středního vzdělávání byla reforma maturitní zkoušky a závěrečné zkoušky v oborech vzdělávání s výučním listem. V případě maturitní zkoušky byly od školního roku 2010/2011 zavedeny tzv. státní maturity, kdy se maturitní zkouška skládá ze společné, tj. státní části a profilové, tj. školní části. Pro společnou část zkoušky jsou pro všechny školy stanoveny dva stejné povinné předměty, kterými jsou český jazyk a literatura a cizí jazyk nebo matematika. Záměr zavést matematiku jako třetí povinný předmět nebyl dosud uskutečněn. Domnívám se, že reforma maturitní zkoušky tak, jak byla navrhována v Dlouhodobém záměru, nebude do roku 2015 ukončena, jelikož stále probíhají další a další jednání ohledně připravovaných změn.

V případě závěrečné zkoušky v oborech vzdělávání s výučním listem bude zřejmě reforma ukončena v plánovaném termínu. Školy postupně začínají využívat při realizaci závěrečné zkoušky jednotná zadání závěrečné zkoušky.

Posledním významným reformním krokem, kterým jsme se zabývali v diplomové práci, byla reforma financování regionálního školství. Největší podíl finančních prostředků ze státního rozpočtu je přidělován na základě výkonového financování prostřednictvím republikových a dále krajských normativů. Změna systému výkonového financování je jedním z hlavních cílů reformy financování regionálního školství. Reforma měla vstoupit v platnost již od 1. 1. 2013, ale dosud nebyla v plánovaném rozsahu uskutečněna. Pro rok 2014 byly finanční prostředky z rozpočtu kapitoly 333 MŠMT opět rozepisovány na základě stanovených republikových a dále krajských normativů. Hypotézu 2 stanovenou v úvodu diplomové práce, že od roku 2013 byl zaveden nový systém financování regionálního školství, tedy musíme vyvrátit.

Seznam použité literatury

Publikace

- BRDEK, Miroslav a Helena VYCHOVÁ. *Evropská vzdělávací politika. Programy, principy a cíle*. 1. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004. 168 s. ISBN 80-86395-96-0.
- KASPER, Tomáš a Dana KASPEROVÁ. *Dějiny pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 224 s. ISBN 978-80-247-2429-4.
- KOUCKÝ, J., A. BARTUŠEK a M. ZELENKA. *Účast na vzdělávání, financování škol a uplatnění absolventů*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2008. 83 s. ISBN 978-80-7290-370-2.
- PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.
- PEKOVÁ, J., J. PILNÝ a M. JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. přepracované vyd. Praha: ASPI, 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.
- PEKOVÁ, J., J. PILNÝ a M. JETMAR. *Veřejný sektor – řízení a financování*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 488 s. ISBN 978-80-7357-936-4.
- VESELÁ, Zdenka. *Vývoj české školy a učitelského vzdělání*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1992. 147 s. ISBN 80-210-0458-4.

Legislativní předpisy

- Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Internetové zdroje

- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2011 - 2015*. [on-line]. 2011. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategicke-a-koncepcni-dokumenty-cerven-2009>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2011 - 2015. Příloha III*. [on-line]. 2011. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategicke-a-koncepcni-dokumenty-cerven-2009>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Katalogy požadavků pro zkoušky společné části maturitní zkoušky konané v roce 2015*. [on-line]. 2014. [cit. 20.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/stredni-vzdelavani/katalogy-pozadavku-pro-zkousky-spolecne-casti-maturitni?lang=1>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *OP Výzkum, vývoj a vzdělávání období 2014-2020*. [on-line]. 2014. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/op-vvv>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Principy rozpisu rozpočtu a rozpis rozpočtu přímých výdajů RgŠ územních samosprávných celků na rok 2011 v úrovni MŠMT – KÚ*. [on-line]. 2011. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/principy-rozpisu-rozpocetu-a-rozpis-rozpocetu-primych-vydaju-1>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Principy rozpisu rozpočtu a rozpis rozpočtu přímých výdajů RgŠ územních samosprávných celků na rok 2012 v úrovni MŠMT – KÚ*. [on-line]. 2012. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/principy-rozpisu-rozpocetu-a-rozpis-rozpocetu-primych-vydaju-2>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Principy rozpisu rozpočtu a rozpis rozpočtu přímých výdajů RgŠ územních samosprávných celků na rok 2013 v úrovni MŠMT – KÚ*. [on-line]. 2013. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/principy-rozpisu-rozpocetu-a-rozpis-rozpocetu-primych-vydaju-4>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Principy rozpisu rozpočtu a rozpis rozpočtu přímých výdajů RgŠ územních samosprávných celků na rok 2014 v úrovni MŠMT – KÚ*. [on-line]. 2014. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/principy-rozpisu-rozpocetu-a-rozpis-rozpocetu-primych-vydaju-5>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Výkonová data o školách a školských zařízeních – 2003/2004 až 2013/2014*. [on-line]. 2013. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/vykonova-data-o-skolach-a-skolskych-zarizenich-2003-04-2013>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2012*. [on-line]. 2013. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/vyrocni-zpravy-o-stavu-a-rozvoji-vzdelavani-v-ceske-1>

- NIQUES. *Česká školní inspekce provede výběrové šetření výsledků žáků.* [on-line]. 2014. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.niqes.cz/Aktuality/Ceska-skolni-inspekce-provede-vyberove-setreni-vys>
- NIQUES. *Informace k elektronickému testování žáků ve školním roce 2013/2014.* [on-line]. 2013. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.niqes.cz/Aktuality/Informace-k-elektronickemu-testovani-zaku-ve-skoln>
- NIQUES. *Národní systém inspekčního hodnocení vzdělávací soustavy.* [on-line]. 2013. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.niqes.cz/Co-je-NIQES>
- NIQUES. *Závěrečná zpráva o přípravě, průběhu a výsledcích první celoplošné generální zkoušky ověřování výsledků žáků v počátečním vzdělávání (ve školním roce 2011/2012 pilotovaném na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol).* [on-line]. 2012. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: [http://www.niqes.cz/Archiv/Testovani-v-5-a-9-roc-\(1-generalni-zkouska\)/Zaverecna-zprava-prvni-celoplosna-generalni-zkousk](http://www.niqes.cz/Archiv/Testovani-v-5-a-9-roc-(1-generalni-zkouska)/Zaverecna-zprava-prvni-celoplosna-generalni-zkousk)
- NIQUES. *Závěrečná zpráva o přípravě, průběhu a výsledcích druhé celoplošné generální zkoušky ověřování výsledků žáků v počátečním vzdělávání (ve školním roce 2012/2013 pilotovaném na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol).* [on-line]. 2013. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: [http://www.niqes.cz/Archiv/Testovani-v-5-a-9-roc-\(2-generalni-zkouska\)/Zaverecna-zprava-druha-celoplosna-generalni-zkousk](http://www.niqes.cz/Archiv/Testovani-v-5-a-9-roc-(2-generalni-zkouska)/Zaverecna-zprava-druha-celoplosna-generalni-zkousk)
- NOVÁ MATURITA oficiálně! *Model maturitní zkoušky pro rok 2014.* [on-line]. 2014. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://www.novamaturita.cz/maturita-2014-1404036553.html>
- *Statistické ročenky školství, výkonové ukazatele.* [on-line]. 2013. [cit. 10.04.2014]. Dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>
- *Vývoj školství na našem území a současný školní systém.* [on-line]. 2013. [cit. 25.02.2014]. Dostupné z: http://zameklomnice.cz/pdf/implementace/docs/1_rocnik/SOS/PED/vyvoj.pdf

Seznam zkratek

ČR – Česká republika

ČSR – Československá republika

MO – Ministerstvo obrany České republiky

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky

MS – Ministerstvo spravedlnosti České republiky

MŠ – mateřská škola

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

MV – Ministerstvo vnitra České republiky

MZ – Ministerstvo zdravotnictví České republiky

MZV – Ministerstvo zahraničních věcí České republiky

PV – předškolní vzdělávání

SOŠ – střední odborná škola

SŠ – střední škola

SV – střední vzdělávání

VOŠ – vyšší odborná škola

VOV – vyšší odborné vzdělávání

VŠ – vysoká škola

ZŠ – základní škola

ZV – základní vzdělávání

Seznam tabulek

Tab. č. 3.1: Počet škol dle zřizovatelů a typu školy

Tab. č. 5.1: Počet dětí navštěvujících 1. ročník ZŠ za celou ČR

Tab. č. 5.2: Počet žáků na 1. a 2. stupni ZŠ za celou ČR

Tab. č. 5.3: Průměrná úspěšnost žáků ve společné části testu

Tab. č. 5.4: Počet žáků SŠ v oborech vzdělávání s maturitou

Tab. č. 5.5: Výše schváleného rozpočtu běžných výdajů v letech 2011 - 2014

Seznam grafů

Graf č. 5.1: Podíl žáků zúčastněných testování ve školním roce 2011/2012

Graf č. 5.2: Podíl žáků zúčastněných testování ve školním roce 2012/2013

Graf č. 5.3: Úspěšnost studentů při společné části maturitní zkoušky - 2011/2012

Graf č. 5.4: Struktura nákladů na maturitní zkoušky ve školním roce 2011/2012

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

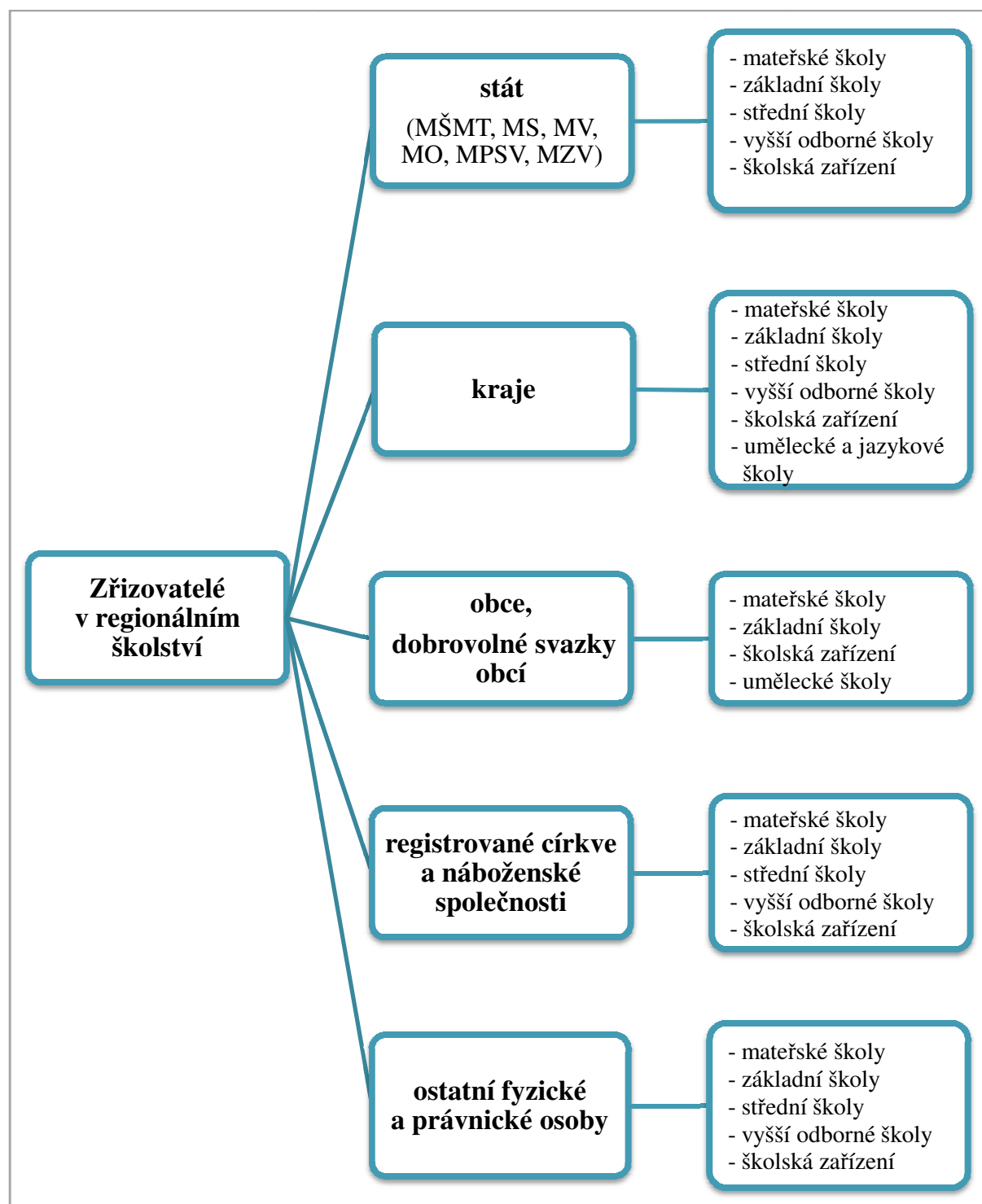
V Ostravě dne .....25.4.2014.....

.....
Bc. Hana Kleiblová

Seznam příloh

Příloha č. 1: Zřizovatelé škol a školských zařízení v rámci regionálního školství v ČR

Zřizovatelé škol a školských zařízení v rámci regionálního školství v ČR

Zdroj: Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, vlastní zpracování